

การสร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลง
ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา

โดย

นายศรายุทธ หอมเย็น

ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ปีงบประมาณ 2555

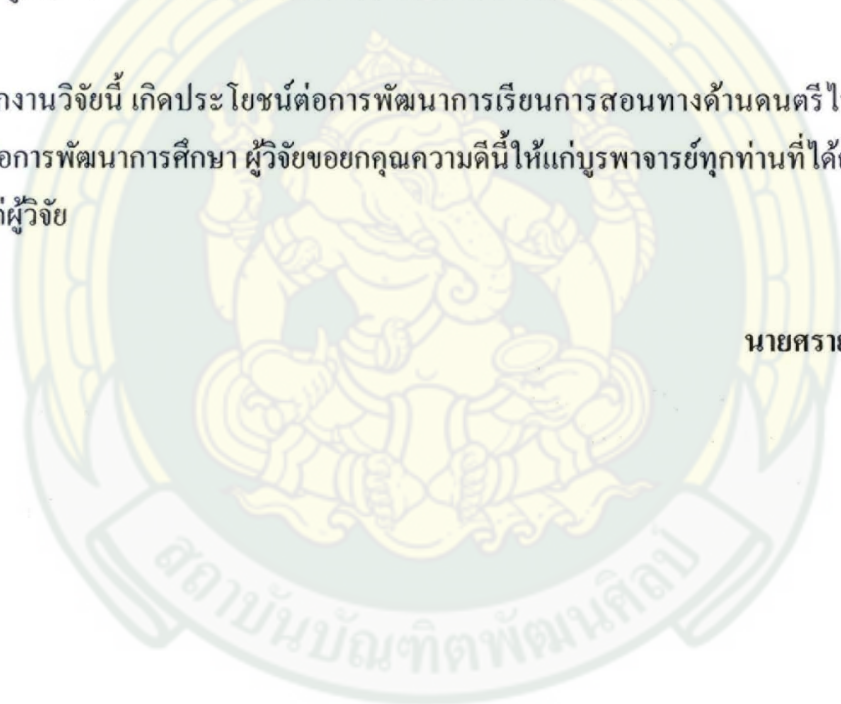
กิตติกรรมประกาศ

การสร้างแบบฝึกป้ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทย
ศึกษาสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากผู้เชี่ยวชาญและคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ใน
ด้านข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ได้แก่ อาจารย์ป๊อบ คงลายทอง อาจารย์จักรราษฎร์ ไหลสกุล

ขอขอบคุณ คุณจุฬาลักษณ์ อุปนันชัยที่กรุณาได้ให้คำแนะนำและให้แนวคิดในการสร้าง
แบบฝึกป้ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษาตลอดจน
กรุณาให้ข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

หากงานวิจัยนี้ เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทางด้านดนตรีไทย และเป็น
ประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา ผู้วิจัยขอขอบคุณความดีนี้ให้แก่บูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชา
ความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

นายศรายุทธ หอมเย็น

บทคัดย่อ

ชื่องานวิจัย การสร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชา
ดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา
ชื่อผู้วิจัย นายศราวุธ หอมเย็น
ปี พ.ศ. 2555

งานวิจัยนี้เรื่องการสร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชา
ดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา Thai Music Education program มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างแบบฝึกปี่ใน เพื่อ
พัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา แล้วนำมาทดลองใช้

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยต้องศึกษาข้อมูลอันเป็นบริบทของปี่ใน โดยการค้นคว้าข้อมูลจาก
ตำรา การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านปี่ใน ศึกษาลักษณะของแบบฝึกทักษะด้านดนตรี วิเคราะห์แล้ว
จึงสร้างแบบฝึกทักษะการเป่าปี่ใน ตามลำดับขั้น โดยพิจารณาจากง่ายไปหายาก หรือมีความซับซ้อน
น้อยไปหาชั้นยาก

ผลจากการทดลองใช้แบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรี
คีตศิลป์ไทยศึกษา พบว่าแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีต
ศิลป์ไทยศึกษา สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีทักษะที่ดียิ่งขึ้นและผู้เรียนพัฒนาตัวเองได้
ตามลำดับขั้น สร้างความคล่องแล้วในการปฏิบัติกลวิธีการบรรเลงต่างๆ ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ
ที่ดีขึ้นตามลำดับ

Abstract

Title :Pee-Nai Structural Practicum for Skill Development the student's skills in Thai Music Education Program

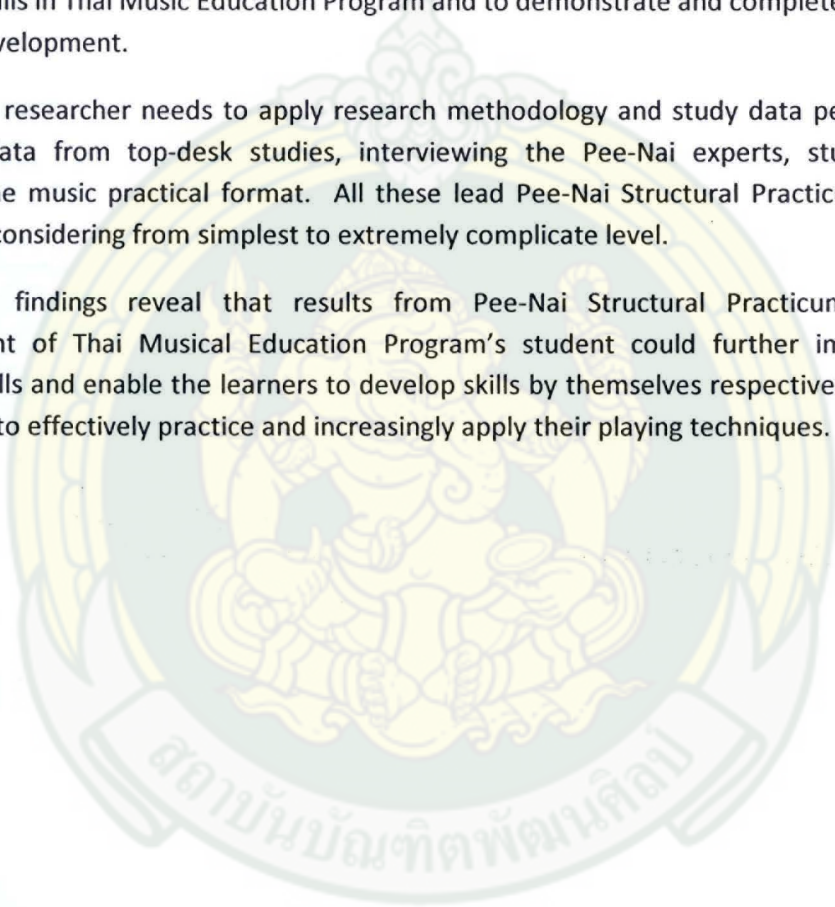
Researcher : SarayootHom-Yen

Year : 2012

The purpose of research work on Pee-Nai Structural Practicum is to develop the student's skills in Thai Music Education Program and to demonstrate and complete the whole practical development.

The researcher needs to apply research methodology and study data pertaining to Pee-Nai's data from top-desk studies, interviewing the Pee-Nai experts, studying and analyzing the music practical format. All these lead Pee-Nai Structural Practicum Skill by coherently considering from simplest to extremely complicate level.

The findings reveal that results from Pee-Nai Structural Practicum for Skill Development of Thai Musical Education Program's student could further improve the learners' skills and enable the learners to develop skills by themselves respectively, and also allow them to effectively practice and increasingly apply their playing techniques.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
สารบัญ.....	ค
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมา.....	1
1.2 สมมุติฐานการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์.....	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 2.1 การสอนดนตรี.....	5
2.2 หลักการสอนดนตรี.....	9
2.3 กิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนดนตรี.....	13
2.4 การสอนเล่นดนตรี.....	15
2.5 การวัดผลประเมินผลทักษะการปฏิบัติ.....	18
2.6 แบบฝึกทักษะ.....	19
2.7 หลักสูตรสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา.....	21
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
บทที่ 3 3.1 นำเสนอโครงการวิจัย.....	40
3.2 ศึกษาข้อมูลสร้างแบบฝึกปีใน.....	40
3.3 ดำเนินการเรียบเรียงสร้างแบบฝึกทักษะ.....	40
3.4 ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง.....	41
3.5 นำแบบฝึกทักษะไปใช้จริง.....	41

สารบัญ(ต่อ)

	3.6 สรุปผลงานวิจัย.....	41
	3.7 รายละเอียดขั้นตอนการวิจัย.....	41
บทที่ 4	4.1 แบบฝึกการเป่าคอดลิ้น.....	44
	4.2 แบบฝึกการเป่าคอดลม.....	47
	4.3 แบบฝึกการเป่าเสียงแหบ.....	47
	4.4 แบบฝึกการตีนิ้ว.....	50
	4.5 แบบฝึกการเป่าตักจังหวะ.....	51
	4.6 แบบฝึกการเป่าสำนวน เพลงสำเนียงมอญ.....	53
	4.7 แบบฝึกสำนวนลูกโยน.....	54
บทที่ 5	5.1 สรุปผลการวิจัย.....	56
	5.2 อภิปรายผล.....	58
	5.3 ข้อเสนอแนะ.....	59
	บรรณานุกรม.....	60
	ภาคผนวก.....	61

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ดนตรีไทยเป็นงานศิลปะที่มีคุณค่าประกอบเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของไทยมาช้านานเชื่อกันว่าแต่เดิมนั้น เครื่องดนตรีไทยมาจากการใช้งานในลักษณะให้อาณัฐสัญญาณ กำหนดเวลา เช่น การตีเกราะ โกร่ง ฆ้องกลอง ต่อมาได้นำเครื่องดนตรีหลายๆ ประเภท อาทิ ปี่ ขลุ่ย ซอ ฉิ่ง ฉาบ กรับ มาบรรเลงรวมกันเพื่อความบันเทิงเริงรมย์ซึ่งในอดีตนั้นคงไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์ตายตัวนักในเรื่องของการประสมวงดนตรี เพียงแต่นิยมเอาตามที่ได้เห็นสะดวกและไพเราะเท่านั้น ต่อมาภายหลัง สังคมมีความซับซ้อนหลากหลายมากขึ้น มีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับสังคมอื่น เกิดการยกย้ายถ่ายเทถิ่นที่อยู่ การรับเอาวัฒนธรรมต่างพวกพ้อง ทำให้เกิดการจับหมวดหมู่ของเครื่องดนตรี และวงดนตรี เพื่อให้สะดวกต่อการนำมาใช้งาน ซึ่งหมวดหมู่ของเครื่องดนตรีของไทยที่จัดไว้แยกออกเป็นเครื่องดีด เครื่องตี เครื่องเป่า เป็นต้น

ปี่ เป็นเครื่องเป่าของไทย ที่ปรากฏขึ้นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สันนิษฐานกันว่าปรากฏรวมอยู่ในวงปี่พาทย์ มีผู้แปลความจากหลักศิลาจารึก หลักที่ 1 และไตรภูมิพระร่วงซึ่งเป็นวรรณคดี พระราชนิพนธ์โดยพระมหาธรรมราชาลิไท โดยกล่าวถึงเครื่องดนตรีไทยและการบรรเลงรวมวงในสมัยนั้นไว้โดยเรียกวงดนตรีในลักษณะ "เสียงพาทย์" กับ "เสียงพิน" ซึ่งคำว่าเสียงพาทย์นั้นน่าจะหมายถึงวงปี่พาทย์อย่างหนึ่ง และเสียงพินนั้นน่าจะหมายถึงวงบรรเลงพิน หรือวงเครื่องสายอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้หากกล่าวเฉพาะวงปี่พาทย์ หรือ "เสียงพาทย์" ในสมัยสุโขทัยนั้นก็อาจมีความหมายว่า วงดนตรีที่ประกอบไปด้วยเครื่องดีดและเครื่องเป่า โดยวงปี่พาทย์ในสมัยสุโขทัยเรียกว่า "วงปี่พาทย์เครื่องห้า" ได้รับอิทธิพลมาจากวงดนตรีที่มีชื่อว่า "ปัญจคูริยางค์" ของอินเดีย ซึ่งประกอบด้วยเครื่องดีดและเครื่องเป่าที่ใช้ในการบรรเลง 5 อย่าง ได้แก่

- เครื่องที่มีรูกลวงภายในเป็นเครื่องเป่า

- เครื่องขึ้นหน้าหน้าเดียว

- เครื่องขึ้นหนังสือหน้า

- เครื่องหุ้มหนังสือรอบตัว

- เครื่องที่เป็นแท่งที่กระทบกันเป็นเสียง

โดยเครื่องดนตรีที่ประกอบในวงปี่พาทย์เครื่องห้าของไทยนั้น เป็นการนำเอาเครื่องดนตรีที่มีแต่เดิมแล้วมาผสมกันเพื่อให้ได้ลักษณะแบบแผน เช่นเดียวกับปี่จตุรยางค์ของอินเดียนั้นคือ ปี่ใน น้อวง ตะโพน กลองทัด ฉิ่ง ซึ่งทั้งวงเตร่สังข์และวงปี่พาทย์เครื่องห้าล้วนแล้วแต่อยู่ใน "เสียงพาทย์" ดังปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงและไตรภูมิพระร่วง

ในบรรดาเครื่องดนตรีไทยที่มีอยู่หลากหลาย ปี่นับเป็นเครื่องดนตรีที่กิดประดิษฐ์เพื่อไว้ใช้บรรเลงหลายโอกาสด้วยกัน เช่น ใช้บรรเลงเพลงพื้นบ้านสมัยสุโขทัย บรรเลงร่วมกับวงปี่พาทย์ไม้แข็ง ปี่พาทย์เสภา จากลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะตัวปี่ และความความไพเราะจากเสียงปี่นี้ ทำให้ปี่เป็นที่นิยมกันแพร่หลาย จนถึงกับมีการประพันธ์บทเพลงขึ้นใช้สำหรับปี่โดยเฉพาะเพลงเดี่ยวต่างๆ (ปี่ปด คงลายทอง, 2538:1) รวมทั้งเป็นเครื่องดนตรีไทยที่ต้องอาศัยกระบวนการถ่ายทอดและการฝึกฝนอย่างถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนก็จะต้องมีความตั้งใจ รวมถึงมีวินัยในการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจึงจะสามารถบรรเลงได้อย่างมีคุณภาพ แต่ในปัจจุบันการเรียนการสอนด้านดุริยางค์ไทยนั้น ไม่ได้มีการเรียนการสอนอยู่ประจำสำนักดนตรีเหมือนในอดีตเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังมีการเรียนการสอนอยู่ในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนด้านดุริยางคศิลป์ไทยในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีระยะเวลา และหลักสูตรเป็นตัวแปรสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องผ่านเกณฑ์ตามหลักสูตรตามระยะเวลาที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา แขนงวิชาดนตรีไทย ได้เปิดรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากสถานศึกษานอกสังกัด ทำให้นักศึกษามีพื้นฐานด้านการบรรเลงต่างกัน โดยเฉพาะเครื่องดนตรีปี่ใน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีไทยที่ฝึกยาก ต้องอาศัยความพยายาม ความขยันหมั่นเพียรในการฝึกมาก จึงจะสามารถปฏิบัติได้ จากเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยคิดพัฒนาแบบฝึกปี่ในขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษาให้มีดียิ่งขึ้น

1.2 สมมุติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า เมื่อนักศึกษาใช้แบบฝึกทักษะนี้ในการฝึกฝน จะทำให้นักศึกษามีพัฒนาการ และมีศักยภาพในการพร้อมรับทักษะที่มีความซับซ้อนมากขึ้นได้

1.3 วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อสร้างแบบฝึกปี่โนเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา

2.2 เพื่อทดลองใช้และพัฒนาแบบฝึกปี่โนให้สมบูรณ์ สามารถพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 คณะวิชามี “แบบฝึกปี่โน” เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา

4.2 นักศึกษามีทักษะด้านการปฏิบัติดนตรีไทยดียิ่งขึ้น

4.3 การสร้างงานวิจัย เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาและส่งเสริมภารกิจหลักของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

1.5 ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างแบบฝึกปี่โนเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลง ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

5.1 จะทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เฉพาะดนตรีไทยที่มีความรู้และประสบการณ์ในเครื่องเป่าโดยเฉพาะปี่โนได้แก่

5.1.1 อาจารย์ปี่ป คงลายทอง

5.1.2 อาจารย์จักรายุทธ ไหลสกุล

5.2 นักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองใช้แบบฝึกปี่โนเป็นนักศึกษาเอกเครื่องมื่อปี่โนของภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษาจำนวน 8 คน

5.3 ศึกษาวิเคราะห์เพื่อสร้างแบบฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการเป่าปี่ในของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลง ของนักศึกษาศาสาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา” ผู้วิจัยกำหนดข้อตกลงเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันไว้ดังนี้

6.1 ใช้สัญลักษณ์โน้ตสากล และวิธีการบันทึกโน้ตสากลในการบันทึกทำนองสำหรับแบบฝึกหัด

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ทำนองหลัก หมายถึง ทำนองที่ผู้บรรเลงเครื่องดำเนินทำนองอื่นๆ ยึดเป็นหลักในการแปลทำนองเป็นทางดำเนินทำนองเฉพาะเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

ทางปี่ หมายถึง การดำเนินทำนองเฉพาะปี่ใน

วรรค หมายถึง ช่วงของทำนองเพลงโดยหากเขียนเป็นโน้ตไทยจะมีความยาวเท่ากับ 4 ห้องเพลง

สำนวนกลอน หมายถึง ทางของปี่ในช่วงหนึ่งๆ หรือกลุ่มเสียงที่มีความไพเราะมีลักษณะรับส่งสัมผัสกันในท่วงทำนองเป็นกลุ่มๆ อาจเรียกได้เป็นวรรค หรือประโยค

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลง ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ และได้นำผลการศึกษามาสรุปเรียบเรียง ตามลำดับความสำคัญดังนี้

1. การสอนดนตรี
2. แบบฝึกทักษะ
3. หลักสูตรสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปศึกษา
- 4.เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย
5. ปี่ใน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การสอนดนตรี

การสอนดนตรี ไม่ว่าจะเป็นสอนให้ผู้เรียนได้รับความรู้หรือฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะครูผู้สอนควรมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนดนตรี

การสอนดนตรีทุกทักษะ ย่อมมีหลักการที่ผู้สอนยึดเป็นแนวปฏิบัติ การศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทำให้การสอนดนตรีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะผู้สอนจะมี ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้นในทางจิตวิทยาได้แบ่งทฤษฎีการเรียนรู้ออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญาสังคม และทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมานุษยนิยม

ฌูรท์ สุทธจิตต์ (2541 : 81 - 87) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรม เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นในสภาพของการวางเงื่อนไข โดยมีการใช้การเสริมแรง การให้รางวัลและการลงโทษ อันเป็นตัวกำหนดให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่ต้องการออกมา ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดทั้งพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปและตัวเสริมแรงที่นำมาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และให้คำแนะนำใน

บางครั้ง เมื่อผู้เรียนทำได้ดีควรให้กำลังใจและฝึกฝนต่อไปจนเกิดความชำนาญ หากผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมผู้สอนควรทำเพิกเฉยไม่สนใจ พฤติกรรมเหล่านี้ก็จะหายไปในที่สุด หากผู้สอนทำโทษพฤติกรรมเหล่านี้จะถูกเก็บไว้และจะแสดงออกมาเมื่อมีโอกาสด ทฤษฎีกลุ่มนี้ได้กล่าวไว้อีกประการหนึ่งว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเห็นลักษณะที่คล้ายคลึงกันของบทเรียนหนึ่งกับบทเรียนที่จะเรียนต่อไป

ตัวอย่างการนำทฤษฎีนี้ไปใช้กับการสอนวิชาดนตรี เช่น

1.1.1 การสอนจังหวะควรเริ่มจากจังหวะที่ง่ายก่อน

1.1.2 การสอนอัตราจังหวะควรเริ่มจาก 2/2 4/4 และ 3/4 ตามลำดับ

1.1.3 ในการเรียนร้องหรือเล่น ควรให้คนที่ปฏิบัติได้ คือ ออกมาแสดงแล้วผู้สอนให้การเสริมแรงดีกว่า ให้คนที่ทำไม่ถูกออกมาแสดงแล้วบอกว่าสิ่งนี้ไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการลงโทษทำให้อับอาย และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาดนตรี

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม อธิบายการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการสร้างแนวคิดหรือความเข้าใจเพื่อใช้แทนประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ตนได้ประสบมา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิด กระบวนการคิดหาเหตุผล รวมไปถึงตัวแปรอื่นๆ เช่น การจงใจ พันธุกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่มี มาก่อน เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางปัญญาที่ลึกซึ้ง ดังนั้นในบางโอกาส การเรียนรู้อาจเกิดขึ้นในบุคคลหนึ่งแล้วโดยที่บุคคลนั้นไม่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมใดๆ ให้ปรากฏ (Latent Learning) การเรียนรู้อาจเกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันที ซึ่งเรียกว่าการเรียนรู้แบบหยั่งเห็น (Insight Learning) อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์เดิมและความสามารถในการคิดหาเหตุผลของบุคคลนั้น

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม สรุปสาระได้ ดังนี้

1.2.1 ผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้แตกต่างกัน เนื่องจากมีประสบการณ์เดิมที่ต่างกัน

1.2.2 การเรียนรู้สิ่งใหม่ ผู้สอนควรชี้ให้เห็นว่ามีความคล้ายคลึงกันกับความรู้เดิมอย่างไร

1.2.3 การเรียนรู้สิ่งใหม่ควรมีความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญาสังคม กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้น จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบกายของมนุษย์ โดยทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลต่อกันและกันเสมอ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ด้วยการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบตัวอย่างการนำไปใช้ในการสอนดนตรี คือ ผู้สอนควรแสดงทักษะทางดนตรีให้ผู้เรียนได้เห็นพร้อมกับอธิบายการปฏิบัติ และชี้ให้ผู้เรียนสังเกต จะทำให้ผู้เรียนรู้ได้ดีขึ้น ลักษณะการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมนี้ เกิดขึ้นได้

ตลอดเวลา เนื่องจากเป็นกระบวนการของการสังเกต ผู้สอนจึงควรเตรียมตัวให้พร้อมเสมอในการสอนและควรแสดงพฤติกรรมที่ดีเหมาะสมและถูกต้องเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลียนแบบได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมโดยตลอด

1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มมนุษยนิยม กล่าวว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ในกระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนสิ่งต่างๆ ได้ตามความสนใจโดยไม่มีการบังคับ ผู้เรียนเป็นผู้เลือกสรรและกำหนด การเรียนรู้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง มีอิสระในการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้อย่างกว้างไกลตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตัวอย่างการนำทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมมาใช้ในการสอนดนตรี คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกบทเพลงที่จะเรียนด้วยตนเอง และกำหนดเกณฑ์การประเมินด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้แนะนำ

จากทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีได้ ดังนี้

1. ควรมีการจัดประสบการณ์ทางดนตรีให้มีระเบียบ เช่น จากแนวคิดที่ง่ายๆ ไปสู่แนวคิดที่สลับซับซ้อนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้วิชาดนตรีอย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งเป็นผลให้การเรียนการสอนดนตรีดำเนินไปอย่างมีความหมาย ผู้เรียนสามารถพัฒนาแนวคิดทางดนตรีไปได้อย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน
2. เกี่ยวกับเทคนิคการสอนทำให้ผู้สอนมีแนวคิดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนดนตรีมากขึ้น
3. ควรใช้เทคนิควิธีสอนหลายวิธี เพื่อเป็นการจูงใจผู้เรียน
4. กระบวนการเรียนการสอนดนตรี ควรเป็นกระบวนการของการเรียนรู้เกี่ยวกับเสียงก่อนการเรียนรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ของเสียง
5. การเรียนการสอนดนตรีควรคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสปฎิบัติดนตรี เพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาและทักษะดนตรี
7. การเสริมแรงช่วยให้การเรียนดนตรีมีประสิทธิภาพได้
8. การวัดผลการเรียนดนตรี ควรใช้เทคนิควิธีหลายๆ แบบ เพราะบางครั้งผู้เรียนอาจเรียนรู้วิชาดนตรี แต่มิได้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เห็นเด่นชัด เช่น เรื่องของความซาบซึ้ง
9. ควรยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดการเรียนรู้และการประเมินผล

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนรู้ควรใช้เทคนิควิธีการสอนหลายวิธี และสอดคล้องกับผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงมีความสำคัญต่อการเรียนทักษะดนตรี

ซึ่งในการปฏิบัติคนตรีผู้สอนควรมีการเสริมแรง คำนี้ถึงประสบการณ์ของผู้เรียนและใช้วิธีการ
วัดผลประเมินผลที่หลากหลาย

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และดนตรี

ธวัชชัย นาควงษ์ (2535 : 7) กล่าวว่า สมอของมนุษย์ แบ่งออกเป็นสองซีก การศึกษาวิชา
ทั่วไปจะเน้นการทำงานของสมองซีกซ้าย ส่วนวิชาดนตรีและศิลปะจะเน้นการทำงานของสมองซีก
ขวา ดังนั้นการพัฒนาสมองทั้งสองซีกไปพร้อมๆ กันเป็นแก่นสาระสำคัญของการศึกษาทั้งหมด

สุกรี เจริญสุข (2540 : 23-30) ได้กล่าวว่า ดนตรีและศิลปะช่วยพัฒนาทางร่างกาย
สุขภาพจิตและความคิดสร้างสรรค์

ธวัชชัย นาควงษ์ (2535 : 7) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีวิชาดนตรี อยู่ในหลักสูตรชั้น
มัธยมศึกษา เพราะวิชาดนตรี ช่วยขัดเกลาและปรับปรุงอุปนิสัยในการฟังและการแสดงสร้าง
รสนิยมที่ดี ซึ่งไม่มีวิชาอื่นใดในหลักสูตรที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของมนุษย์ทางด้านนี้ได้
วิชาดนตรีจึงเป็นวิชาหลัก อันจะขาดไม่ได้ที่จะต้องบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา

สรุปได้ว่า ดนตรีมีความสัมพันธ์ในทุกด้านโดยมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางด้านสมอง
ร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของมนุษย์

ค่านิยมเกี่ยวกับดนตรีในสังคมไทย

สุกรี เจริญสุข (2540 : 23-30) ได้กล่าวว่า คนในสังคมไทยได้รับการปลูกฝังมาช้านานแล้ว
ว่าดนตรีเป็นวิชาที่ค่าต้อยต้อยค่า ไร้ราคา เป็นวิชาข้างถนน เต็มกินรำกิน ในสังคมปัจจุบันเห็นว่า
ดนตรีเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง เพลงได้ผลิตขึ้นเพื่อการค้าไม่ใช่ว่าฟัง สังคมไทยนั้นขาดความไพเราะ
ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เด็กไม่รู้ว่าดนตรีที่ดีนั้นเป็นอย่างไร จนกระทั่งโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่คนใน
สังคมจึงขาดรสนิยม

สมพงษ์ วงษ์ดี (2541 : 13) ได้ให้สัมภาษณ์ว่าคนไทยในสมัยก่อน พ.ศ. 2495 ไม่นิยมให้
ลูกหลานเรียนดนตรีเพราะถือว่าอาชีพนักดนตรีเป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคง ไม่มีเกียรติ ไม่มี
หลักฐานที่ดี ในโรงเรียนมีการสอนดนตรีน้อย หลังจากปี พ.ศ. 2500 เริ่มมีการเรียนดนตรีมากขึ้น
ในปี พ.ศ. 2517 มีสถาบันสอนดนตรีที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาล ดนตรีจึงเริ่มเป็นที่นิยม
แพร่หลายในสังคมมากขึ้น การเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียน วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยเริ่มมี
บทบาทมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน ทศนคติของคนไทยที่มีต่อดนตรีเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ความคิดเปิด
กว้างขึ้น วิชาดนตรีเป็นที่ยอมรับในกลุ่มสังคม

สรุปว่า สังคมไทยในอดีตไม่เห็นความสำคัญและคุณค่าของคนตรี ในปัจจุบันวิชาคนตรีเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น แต่ยังมีคนบางกลุ่มมองคนตรีในแง่ธุรกิจมากกว่าในแง่ศิลปะ

การเรียนการสอนวิชาคนตรีในประเทศไทย

ธวัชชัย นาควงษ์ (2535 : 7) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนคนตรีในประเทศไทย ในขณะนี้ได้บรรจุวิชาคนตรีไว้ในหลักสูตรภาคบังคับ และกำหนดให้มีวิชาคนตรีอยู่เพียง 1 คาบ (คาบละ 50 นาที) ต่อสัปดาห์ ซึ่งที่ถูกต้องแล้วการจัดสัดส่วนวิชาคนตรีและศิลปะควรจะเท่ากับสัดส่วนของวิชา การอ่าน การเขียนและการคำนวณ

กรมวิชาการ (2539 : 5 - 45) ระบุว่าวิชาขับร้อง ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2438) จนกระทั่งถึงหลักสูตร ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2467) วิชาขับร้องเป็นวิชาที่ไม่บังคับสอนในหลักสูตร ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2480) ถึงฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2493) วิชาขับร้องเป็นวิชาบังคับสอนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในหลักสูตร ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2498) ได้เปิดโอกาสให้ครูสอนวิชาคนตรีใน ชั้นประถมศึกษา อย่างน้อยวันละ 15 - 20 นาที หลักสูตร ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2501) ให้สอนวิชาขับร้อง คนตรีและศิลปะ จำนวน 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หลักสูตร ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2503) ได้บรรจุวิชาขับร้องและคนตรีไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-7 หลักสูตร ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2521) ได้บรรจุวิชาคนตรีและนาฏศิลป์รวมเป็นวิชาเดียว ไม่ได้ กำหนดเวลาเรียนไว้ในแผนอนหลักสูตร ฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรที่นำหลักสูตร ฉบับที่ 13 มาปรับปรุงใหม่ วิชาคนตรีและนาฏศิลป์เน้นกิจกรรม จังหวะ กิจกรรมการฟังและการร้องเพลง หลักสูตร ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2533) วิชาคนตรี จัดไว้ในกลุ่มวิชาพัฒนาศิลปะนาฏศิลป์เป็นวิชาเลือกเสรี สำหรับชั้นมัธยมศึกษา

สรุปได้ว่า วิชาคนตรีได้บรรจุในหลักสูตรแผนการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับ แต่ไม่ถือว่าเป็นวิชาหลัก จึงไม่บังคับสอน

2.2 หลักการสอนคนตรี

การเรียนการสอนคนตรีไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม ถ้าผู้สอนมีหลักการหรือเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้องและเหมาะสมย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจในวิชาคนตรีมากขึ้น ในระดับประถมศึกษาวิธีการสอนคนตรีจัดว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากผู้เรียนยังไม่สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ป็นนามธรรมได้อย่างถ่องแท้ ผู้สอนจึงควรหาวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสาระต่างๆ ได้ดีขึ้น

ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ (2538 : 107-125) ได้สรุปเกี่ยวกับหลักการสอนตามแนวนักดนตรีศึกษาชาวต่างประเทศ ไว้ดังนี้

2.1 หลักการสอนของคาลโครซ (Dalcroze)

คาลโครซเชื่อว่าร่างกายเป็นเครื่องตอบสนองต่ออารมณ์ดนตรีได้ดีที่สุด ดังนั้นการแสดงออกทางดนตรีด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายจะเป็นการสร้างความเป็นนักดนตรีให้กับเด็กได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้วิธีการของยูริธึมมิกส์ (Eurhythmics) จะช่วยส่งเสริมร่างกายสมอง อารมณ์ และสังคมของเด็กทำให้เกิดความรักและเข้าใจดนตรี ซึ่งวิธีการของยูริธึมมิกส์จะเน้นทักษะด้านต่างๆ ดังนี้

2.1.1 การเคลื่อนไหวตามจังหวะ (Eurhythmics)

2.1.2 การฝึกโสตประสาท (Ear Training)

2.1.3 การสร้างสรรค์ด้วยการแต่งทำนองหรือจังหวะใหม่ (Improvisation)

จากการสอนด้วยวิธีการดังกล่าว คาลโครซได้ข้อสรุปว่า องค์ประกอบพื้นฐานทางดนตรี คือ ระดับเสียง จังหวะ และความดังค่อย ลักษณะการสอนดนตรีแบบคาลโครซ ควรประกอบไปด้วยการให้ผู้เรียนได้ฟังดนตรีและตอบสนองในลักษณะของแต่ละบุคคล เป็นกลุ่มเล็กๆ 2 - 3 คน หรือกลุ่มใหญ่ให้เคลื่อนไหวในลักษณะของการทดลองเพื่อนำไปสู่ขั้นที่ 3 คือ การค้นพบวิธีที่จะแสดงออกไม่ว่าเป็นทางร่างกายอารมณ์หรือความคิด นำสิ่งที่ค้นพบมารวมกัน อภิปรายและทดลองสิ่งที่คิดขึ้นเพื่อการเรียนรู้ด้านดนตรีและหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ไปพยายามหาข้อสรุปที่ลึกซึ้งขึ้นเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องของจังหวะ

2.2 หลักการของออร์ฟ (Carl Orff)

ออร์ฟ เป็นผู้คิดค้นวิธีการสอนดนตรีโดยใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะเป็นพื้นฐานในการสอน ซึ่งเรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่าเครื่องดนตรีออร์ฟ (Orff Instrument) หลักการของออร์ฟเน้นที่กระบวนการ ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการทดลองสำรวจเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรีซึ่งสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหว และได้รับประสบการณ์ตรงจากการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียนการสอน เรียนจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่ยากและลึกซึ้ง พยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสัมผัสกับดนตรีและถ่ายทอดโดยการเคลื่อนไหว ต่อมาพัฒนาการเคลื่อนไหวให้เป็นไปในรูปของการสร้างสรรค์ และสุดท้ายเป็นการสร้างสรรค์ทางดนตรีซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ทางดนตรีที่ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่หรือได้รับจากกระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอนของออร์ฟมีหลักการ ดังนี้

2.2.1 ใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายเคลื่อนไหวประกอบจังหวะตามระดับเสียงและความดัง - ค่อยของเสียง เช่น ระดับเสียงสูงใช้การตบนิ้วมือ ระดับเสียงกลางใช้การตบที่ตักระดับเสียงต่ำใช้การขยำเท้า เป็นต้น

2.2.2 เล่นเครื่องดนตรีที่ง่ายและเหมาะสมกับเด็ก ซึ่งออร์ฟเป็นผู้คิดค้นขึ้นใช้เองเช่น กลอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนตีได้ ระนาด ซึ่งถอดและใส่เฉพาะชั้นที่ต้องการให้ผู้เรียนตี เป็นต้น

2.2.3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์

2.2.4 ใช้สัญญาณมือช่วยในการอ่านและเขียนโน้ต

2.3 หลักการของโคดาไล (Zoltal Kodaly)

หลักการสอนดนตรีของโคดาไลสรุปได้ ดังนี้

2.3.1 ควรเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยเครื่องดนตรีธรรมดาที่ทุกคนมีอยู่ประจำตัว คือ เสียงร้อง

2.3.2 การเรียนดนตรีให้เกิดการรับรู้โดยสมบูรณ์ควรเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล หรือ ประถมศึกษา

2.3.3 ควรเริ่มจากการเรียนดนตรีที่บ้าน

2.3.4 ดนตรีที่ใช้เรียนควรเป็นดนตรีที่มีคุณค่าพอเพียง

นอกจากนี้โคดาไลยังให้ความสำคัญด้านจิตวิทยาพัฒนาการเด็กด้วย กล่าวคือ การเรียนการสอนดนตรีควรมีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นควรนำเสนอสิ่งที่ยากก่อน สิ่งที่ยาก เช่น ในเรื่องทำนองโคดาไลเริ่มสอนด้วยเพลงที่ประกอบด้วยโน้ต 3 ตัว คือ ลา ซอล มี ก่อน และเพิ่มเป็นเพลงที่มีโน้ต 4 ตัว คือ ซอล มี เร โค และจึงเป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียงเพนตาโทนิค คือ มีตัวโน้ต 5 ตัว ได้แก่ ลา ซอล มี เร โค และสุดท้ายจึงเป็นบันไดเสียง ไดอะโทนิค คือ มีตัวโน้ต 7 ตัว ได้แก่ โค เร มี ฟา ซอล ลา ทรี หรือในเรื่องของอัตราและสัญลักษณ์ภาพแทนระดับเสียงและความสั้น - ยาวของเสียง เพราะจะทำให้การเรียนรู้เรื่องจังหวะเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วย

2.4 หลักการของซูซูกิ (Shini'chi Susuki)

ท้าวซุซึ นาควงษ์ (2535 : 106 -107) ได้สรุปหลักการของซูซูกิ ไว้ดังนี้

2.4.1 เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนดนตรีตั้งแต่เกิด และพ่อแม่มีความสำคัญในการช่วยพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กในทุกๆ ด้าน

2.4.2 ช่วงที่เด็กกำลังฝึกพูดเป็นช่วงที่เหมาะสมสำหรับการเริ่มเรียนดนตรี

2.4.3 การบรรเลงดนตรีร่วมกันหลายๆ คน จะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

2.4.4 การฝึกซ้อมเป็นสิ่งสำคัญ การสอนให้เด็กใช้เทคนิคต่างๆ ในเพลงง่ายๆ จะช่วยให้เด็กเล่นเพลงคลาสสิกที่ยากๆ ได้ และควรให้เด็กฟังเพลงยากให้คุ้นเคยก่อนการเรียนจริง

2.4.5 ควรให้เด็กได้ฟังเพลงชั้นดีจากวงดนตรีจริง เทป หรือซีดี เป็นประจำ

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538 : 104 - 107) ได้อธิบายหลักการสอนของนักดนตรีศึกษาของประเทศไทย ไว้ดังนี้

2.5 หลักการสอนของหม่อมคุณหญิง บริพัตร

หลักสำคัญในการสอนดนตรี คือ การบูรณาการของทักษะดนตรี และการเคลื่อนไหว ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดทางดนตรีโดยใช้พื้นฐานทางการเคลื่อนไหว และทักษะดนตรีเป็นสื่อการมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลักการสำคัญในการสอน ผู้เรียนจะคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ สันทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และแสดงในระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อรับรู้และเกิดประสบการณ์ทางดนตรีโดยใช้การเคลื่อนไหวเป็นสื่อที่ประกอบไปด้วยทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน 3 ระดับ คือ ทักษะพื้นฐานเบื้องต้น ทักษะพื้นฐาน ขั้นกลาง และทักษะในระดับสูง ผู้เรียนจะพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งไปพร้อมๆ กับทักษะต่างๆ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางดนตรี

2.6 หลักการของอรวรรณ บรรจงศิลป์

หลักการนี้ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนดนตรีว่า เป็นการพัฒนารับรู้ด้านดนตรีและความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างหรือองค์ประกอบดนตรี เพื่อนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรีและความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะดนตรีในชีวิตประจำวัน หลักการนี้เน้นทักษะดนตรี ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ อารมณ์เพลง และลีลา โดยใช้กิจกรรมดนตรีเป็นสื่อการสอนตามหลักการนี้เป็นการสอน แบบวิธีการแก้ปัญหา กล่าวคือ ผู้สอนจะเสนอแนะปัญหาให้กับผู้เรียนเพื่อให้ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหา หลังจากนั้นผู้เรียนจะคิดวิธีการแก้ปัญหากับเพื่อนๆ และผู้สอน

2.7 หลักการของวิมลศรี อุปรมย์

หลักการของวิมลศรี อุปรมย์ ยึดหลักเดียวกับกระบวนการเรียนรู้ด้านภาษากล่าวคือ การพัฒนาการด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาดนตรีในลักษณะเดียวกับที่ตนเรียนรู้ภาษาของตนเอง การฟัง การรับรู้และคิดและการเขียน (การสร้างสรรค์) เน้นกระบวนการพื้นฐานของการเรียนดนตรี จุดมุ่งหมายของดนตรีศึกษาคือ การพัฒนารับรู้ด้านดนตรี และความซาบซึ้งในดนตรี การเรียนรู้ดนตรีในลักษณะกระบวนการทางภาษานั้น การฟังและการอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่นำมาใช้ในความหมายของการเรียนรู้ด้านดนตรีได้โดยตรง การเรียนดนตรีต้องใช้การฟังและการอ่าน โน้ต ส่วนการพูดและการเขียนในความหมายของการเรียนดนตรี หมายถึง การร้องและการสร้างสรรค์ทางดนตรี จะเห็นได้ว่าการใช้กระบวนการเรียนรู้ทางภาษาเป็นหลักในการเรียนการสอนดนตรีนั้นมีความครอบคลุมทักษะต่างๆ ทางดนตรีครบถ้วน

หลักและวิธีสอนแต่ละวิธีก่อนจะนำไปใช้ควรมีการปรับปรุง ประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนของแต่ละสภาพ ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนคนตรีดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ผู้สอนกำหนดไว้ การนำหลักการหนึ่งไปประยุกต์ หรือการผสมผสานกันระหว่างเทคนิควิธีต่างๆ ย่อมสามารถทำได้ตาม ความเหมาะสมซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของผู้สอน ไม่มีวิธีการใดดีที่สุด มีแต่วิธีการที่เหมาะสมที่สุดเท่านั้น

2.3 กิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนคนตรี

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541 : 90) ได้กล่าวถึงการนำทฤษฎีการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนคนตรีไว้ดังนี้

1. ควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มสอนวิชาคนตรี ทั้งนี้เพื่อเป็นการวางฐานและทบทวนเรื่องต่างๆ ที่ผู้เรียนได้เรียนมาในระดับปฐมวัย
2. วิชาคนตรีที่นำมาสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ควรเน้นที่แนวคิด โดยคำนึงถึงเสียงมาก่อนสัญลักษณ์ให้มากที่สุด เนื่องจากคนตรีเป็นเรื่องของเสียงผู้สอนควรทำทุกอย่างให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด
3. สัญลักษณ์ที่ใช้ในระยะแรกของการจัดกิจกรรมควรเป็นสัญลักษณ์ภาพหรือสัญลักษณ์ที่ง่ายต่อการจดจำ และมีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวของผู้เรียน เพื่อช่วยในการเรียนรู้ของผู้เรียน จากนั้นจึงเปลี่ยนสัญลักษณ์คนตรีในระยะต่อมา เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจแนวคิดของสัญลักษณ์ภาพดีพอแล้ว
4. การจัดกิจกรรมคนตรีควรยึดหลักทักษะคนตรี โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะต่างๆ โดยตรง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ในการจัดกิจกรรมแต่ละคาบการเรียนควรให้ผู้เรียนมีโอกาสนับปฏิบัติทักษะต่างๆ ครบทุกทักษะ โดยเน้นทักษะใดทักษะหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะนั้นๆ ได้อย่างเต็มที่ เนื้อหาคนตรีที่มุ่งเน้นควรเป็นไปทำนองเดียวกัน การร้องเป็นทักษะที่ควรเน้นเพราะนอกจากจะช่วยพัฒนาทักษะด้านการร้องแล้ว ยังใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาคนตรีด้านอื่นๆ ต่อไปได้อย่างดี
5. เจตคติคนตรียังคงเป็นสิ่งสำคัญ จึงควรจัดกิจกรรมสร้างเสริมความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนรักและสนใจในคนตรี นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับคนตรีทุกประเภทแล้ว ควรพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการรับรู้คนตรีที่มีคุณค่า เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรีรสของดนตรี
6. ผู้สอนคนตรีควรสำรวจความถนัดคนตรีของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแนะนำผู้ที่มีแว่หรือความถนัดด้านคนตรีให้ศึกษาคนตรีจริงจังต่อไป

เนื้อหาของการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษา ควรเป็นเนื้อหาขั้นพื้นฐาน ซึ่งช่วยสร้างแนวคิดที่สำคัญด้านดนตรี โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับจังหวะ ทำนอง สีสันทัน รูปแบบลักษณะของเสียง แนวคิดเหล่านี้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปได้ลึกซึ่งพอสมควร ส่วนแนวคิดในเรื่องการประสานเสียงนั้น โดยทั่วไปสามารถเรียนรู้เข้าใจและปฏิบัติได้ในระดับประถมศึกษาขึ้นไป อย่างไรก็ตามในเรื่องของการประสานเสียงนี้ ผู้เรียนควรรับรู้ในลักษณะของเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เพราะเป็นเรื่องลึกซึ้ง ต้องการเวลาในการเรียนรู้ การเรียนรู้เนื้อหาดนตรี ควรใช้ทักษะดนตรีเป็นสื่อ โดยเฉพาะการร้องและ การเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นทักษะที่ไม่ต้องการอุปกรณ์หรือสื่อประเภทใดมาช่วย สิ่งหนึ่งที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกปฏิบัติเสมอ คือ การมีสมาธิในการฟังดนตรีดังนั้นในการสอนทักษะการฟัง ผู้สอนควรเน้นในเรื่องสมาธิเสมอ มิใช่มุ่งแต่สอนให้ผู้เรียนฟังเพลงโดยมิได้คำนึงถึงสมาธิหรือความพร้อมในการฟัง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2537 : 157)

จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการสอนดนตรีในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ควรเน้นการปฏิบัติเป็นหลัก เพราะผู้เรียนในวัยนี้ยังสนุกสนานกับการเคลื่อนไหว ปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองมากกว่าการนั่งฟังผู้สอนอธิบาย นอกจากนี้การได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองยังช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับทักษะต่างๆ ด้านดนตรี ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาดนตรีดีขึ้น

สื่อการสอนดนตรีแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. บทเพลง ควรเลือกให้เหมาะกับกิจกรรมตามทักษะต่างๆ และเหมาะสมกับผู้เรียนมีหลักการเลือก ดังนี้

1.1 ความง่ายของบทเพลง โดยดูจากองค์ประกอบด้านจังหวะและทำนองเป็นหลัก

1.2 ความยาวของเพลง เพลงในระดับประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นไม่ควรยาวเกินไป เพราะโดยปกติผู้เรียนในระดับประถมมีช่วงสมาธิการฟังสั้น

1.3 ประเภทของบทเพลง ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฟังเพลงทุกประเภท ผู้สอนจึงควรนำเพลงทุกประเภทมาสอน ทั้งเพลงไทย เพลงยอดนิยม ตลอดจนเพลงพื้นเมือง

2. แผนภูมิและแผนภาพ การสอนดนตรีมักเกี่ยวข้องเรื่องการอ่านโน้ต หรือร้องเพลงเสมอ ดังนั้นแผนภูมิลักษณะต่างๆ ควรเป็นสื่อดนตรีที่ผู้สอนจัดทำไว้ใช้ในการสอน นอกจากนี้แผนภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับดนตรีก็เป็นสิ่งที่จำเป็น เช่น แผนภูมิเพลง แผนภูมิแสดง ลักษณะเครื่องดนตรี แผนภูมิแสดงการเล่นดนตรี แผนภาพเครื่องดนตรี แผนภาพผู้ประพันธ์เพลง

3. เครื่องดนตรี การสอนดนตรีไม่ว่าจะเป็นการสอนดนตรีศึกษาหรือดนตรีเชิงทักษะ สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ เครื่องดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ในการสอนดนตรีมักเป็นประเภทเครื่องประกอบจังหวะ และเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด ขลุ่ย หรือเครื่องดนตรีไทยบางชนิด ควรมีให้ผู้เรียนได้

เห็นหรือลองเล่นเป็นบางครั้งบางคราวเพื่อให้รู้จัก ส่วนเรื่องดนตรีที่ใช้ในการสอน ทักษะมักเป็นเครื่องดนตรีที่ผู้เรียนเป็นเจ้าของและใช้ในการฝึกฝน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีประเภทใด ควรเป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ มีความทนทาน ทั้งนี้เพื่อความคุ้มค่าของการใช้งาน และเสียงที่ไพเราะ

4. สื่อประเภทเสียง สิ่งหนึ่งที่ขาดมิได้ในการสอนดนตรี คือ สื่อประเภทเสียง ได้แก่ วัสดุและอุปกรณ์เสียง เพราะในการสอนดนตรีทักษะ การฟังจัดเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญ การที่ผู้เรียนได้ฟังเพลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งวัสดุ และอุปกรณ์เสียงควรมีคุณภาพดีเพื่อสร้างเสริมและพัฒนการรับรู้เชิงคุณภาพของผู้เรียนซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรี

5. สิ่งพิมพ์ ได้แก่ สื่อประเภทหนังสือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจัดเป็นสื่อที่มีความสำคัญในการสอนดนตรีอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ นอกจากนี้เรื่องราวและภาพประกอบภายในหนังสือมักใช้เป็นอุปกรณ์การสอนด้วยเสมอ การสะสมสิ่งพิมพ์ จึงเป็นสิ่งที่ผู้สอนดนตรีควรกระทำอยู่ตลอดเวลา หนังสือที่ผู้สอนควรมีไว้ได้แก่ พจนานุกรมดนตรี สารานุกรม ดนตรี และหนังสือประเภทอื่นๆ ในด้านวิชาการดนตรี

6. สื่ออื่นๆ ซึ่งอาจผลิตโดยครูผู้สอนเอง เช่น เครื่องดนตรี ชุดสื่อการสอนดนตรีต่างๆ ในรูปแบบของเกมประกอบการสน หรือสื่อช่วยสอนในเรื่องประเภทของวงดนตรี เป็นต้น นอกจากนี้ภาพนิ่ง แอลบั้ม และภาพยนตร์เกี่ยวกับดนตรี เป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์มากในการสอนดนตรี เพราะผู้สอนสามารถเห็นภาพและได้ยินเสียงด้วย สื่อการสอนดนตรีเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนควรใช้ในการเรียนการสอน ทั้งนี้ผู้สอนต้องเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื้อหาและสภาพแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การสอนเล่นดนตรี

การเล่นดนตรีนับว่าเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนทุกระดับชั้นให้ความสนใจ เพราะการเล่นดนตรีเป็นการแสดงความสามารถและเป็นกิจกรรม ผู้เรียนได้ใช้เครื่องดนตรีทำให้เกิดเสียงต่างๆ นอกเหนือไปจากการใช้เสียงร้อง หรือการปรบมือ เหตุผลอีกประการหนึ่งอาจจะเป็นเพราะการเล่นเครื่องดนตรีทำให้ผู้เรียนมีโอกาสดำรงจทตลอดว่าเครื่องดนตรีนั้นมีลักษณะอย่างไร เกิดเสียงอย่างไร จะเล่นอย่างไร ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็กที่ชอบทดลองเล่นกับสิ่งใหม่ๆ การเล่นดนตรีเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้เรียนด้วยการได้จับต้องและสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้ตามที่ครูแนะนำ หรือการเล่นจากโน้ต หรือสัญลักษณ์ต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น และเมื่อผู้เรียนสามารถเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดีไปจนสามารถเล่นเครื่องดนตรีบางชนิดที่ใช้ทักษะมากขึ้น เช่น ขลุ่ยรีคอร์เดอร์หรือระนาดได้ ย่อมจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณมีความสามารถในการปฏิบัติทักษะดนตรีนอกเหนือไปจากการร้องหรือการปรบมือ ซึ่งเป็น

การสร้าง ความภาคภูมิใจอย่างมาก โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปอยู่ในวงดุริยางค์ของโรงเรียนได้ ซึ่งผลที่ตามมา คือ ผู้เรียนพร้อมที่จะเคารพกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อต้องการเล่นดนตรี ซึ่งเป็นการฝึกระเบียบวินัย ความรับผิดชอบไปในตัวด้วย และยังสร้างทักษะการทำงานร่วมกันของหมู่คณะ เพราะการเล่นดนตรีไม่ว่าจะเป็นในเวลาเรียนหรือในห้องซ้อมดนตรีในลักษณะของกิจกรรมพิเศษ การเล่นรวมวงย่อมต้องการความพร้อมเพียงความเข้าใจในหน้าที่ของตนเสมอ

นอกจากนี้ผลประโยชน์จากการเล่น คือ การที่ผู้เรียนมีโอกาสดูแลเรียนรู้พัฒนาแนวคิดดนตรีโดยใช้ทักษะการเล่นเป็นสื่อ ซึ่งเป็นอีกลักษณะหนึ่งของการเรียนรู้ดนตรีนอกเหนือไปจากการเรียนดนตรีโดยใช้การฟังเป็นสื่อ ความรู้ความเข้าใจดนตรี ย่อมต้องมีการพัฒนาไปเพื่อผู้เล่นดนตรี เพราะการแสดงออกโดยการเล่น หมายถึง การที่ ผู้เล่นจะต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจกับบทเพลงที่ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรีไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การเล่นดนตรีเป็นกิจกรรมดนตรีที่สำคัญมากที่ผู้เรียนดนตรีควรมีโอกาสปฏิบัติ เพื่อการเรียนรู้เนื้อหาและคิดดนตรี และเป็นการพัฒนาทักษะการเล่นดนตรีของผู้เรียนทั้งในลักษณะการเล่นเดี่ยวและการเล่นผสมวง

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2537 : 68) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงและแนวทางในการสอนเล่นดนตรีไว้ดังนี้

ข้อควรคำนึงในการสอนเล่นดนตรี

1. ผู้เรียนทุกคนควรได้เล่นเครื่องดนตรี ในการประกอบกิจกรรมบางครั้งผู้สอนอาจจะมีการแบ่งผู้เรียนส่วนหนึ่งให้ร้องเพลง และอีกส่วนหนึ่งเล่นดนตรีประกอบ หรือให้แต่ละกลุ่มฝึกทักษะเฉพาะได้เต็มที่ จึงควรมีการสลับเปลี่ยนให้กลุ่มร้องมาเล่นดนตรี และกลุ่มเล่นดนตรีมาร้อง เพื่อให้ทุกคนเล่นดนตรี บางครั้งอาจจะให้ผู้เรียนเล่นดนตรีพร้อมกันทุกคนและร้องไปด้วย ผู้เรียนทุกคนอาจจะได้เล่นเครื่องดนตรีต่างๆ กัน เพราะปกติเครื่องดนตรีแต่ละชนิดโรงเรียนอาจจะมีอยู่ 3 - 4 ชิ้น จะเป็นการดีถ้ามีการสลับสับเปลี่ยนให้ ผู้เล่นได้เล่นเครื่องดนตรีทุกชนิด ซึ่งการเรียนในแต่ละชั่วโมงอาจจะทำไม่ได้ แต่ในกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนควรมีโอกาสสลับสับเปลี่ยนเล่นเครื่องดนตรีทุกชนิดที่มีอยู่ในห้องดนตรี

2. เครื่องดนตรีควรอยู่ในสภาพดี โดยปกติเครื่องประกอบจังหวะมักจะเป็นเครื่องดนตรีที่โรงเรียนจัดหาไว้ ผู้สอนควรตรวจสอบดูสภาพเสมอว่ามีสภาพดีพอที่จะใช้เล่นได้หรือไม่ ถ้าเครื่องดนตรีไม่อยู่ในสภาพจะใช้ได้ควรซื้อหาใหม่ เครื่องดนตรีที่อยู่ในสภาพดีเป็นสิ่งจูงใจอย่างหนึ่งให้ผู้เรียนสนใจอยากร่วมกิจกรรมการเล่น

3. การเก็บรักษาเครื่องดนตรี ผู้สอนควรปลูกฝังนิสัยการเก็บรักษาเครื่องดนตรีหลังการเล่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินกระทำจนเป็นนิสัย ทั้งนี้จะเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะช่วยให้อายุการใช้งาน

ของเครื่องดนตรียืนยาว ผู้เรียนในระดับประถมเมื่อเล่นเครื่องประกอบจังหวะแล้วมักจะโยนหรือวางแรงๆ และนิสัยที่ปฏิบัติจะติดตัวนำมาปฏิบัติในระดับมัธยมศึกษา ครูผู้สอนจึงควรเตือนและบอกก่อนเสมอให้วางด้วยความระมัดระวัง ไม่โยนเล่น เพราะจะทำให้เครื่องดนตรีชำรุดเสียหายได้

4. การเล่นเครื่องดนตรี เป็นความจำเป็นที่ครูผู้สอนควรสอนวิธีเล่น เครื่องดนตรีแต่ละชนิดให้กับผู้เรียน และควรทบทวนเน้นเสมอเพื่อให้เสียงที่ออกมาไพเราะน่าฟัง นอกจากนี้การเล่นเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธีเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เครื่องดนตรีทนทานไม่ชำรุดเสียหายไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามในการสอนให้ผู้เรียนเล่นเครื่องดนตรีแต่ละชนิดอาจจะให้ผู้เรียนทดลองดูจะทำให้เครื่องดนตรีชิ้นนั้นเกิดเสียงในลักษณะใดได้บ้าง ทั้งนี้ถือว่าเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนโดยไม่ทำให้เครื่องดนตรีเสียหายหรือชำรุดและมีการแนะนำการเล่นเครื่องดนตรีที่ถูกต้องไว้ด้วยเสมอ

5. การเล่นดนตรีทั้งแบบกลุ่มและแบบเป็นวง ในชั้นแรกควรให้ผู้เรียนมีโอกาสนเล่นเหมือนกัน กล่าวคือ ทุกเครื่องดนตรีเล่นในรูปแบบจังหวะเดียวกัน ต่อมาควรให้มีการเล่นเป็นแบบผสมวง คือ เครื่องดนตรีแต่ละชนิดเล่นในรูปแบบจังหวะที่ต่างกัน ซึ่งเป็นการฝึกสมาธิและการฟังไปด้วยเพราะการเล่นดนตรีที่มีรูปแบบจังหวะต่างกัน ผู้เล่นต้องมีสมาธิเล่นไม่ให้ตามผู้อื่น ซึ่งต้องฟังสิ่งที่ตนเองเล่นและผู้อื่นเล่นไปในเวลาเดียวกัน ทักษะต่างๆ นี้ช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้เวลาร้องประสานเสียงในเวลาต่อไปได้ ในบางครั้งอาจจะให้ผู้เรียนมีโอกาสนเล่นดนตรีเดี่ยวด้วยจะเป็นการดี อย่างไรก็ตามควรดูโอกาสและเวลาด้วย เพราะการเล่นเดี่ยวทุกคนย่อมต้องใช้เวลามาก

6. การเล่นดนตรีโดยการอ่านและการสร้างสรรค์ในการเล่นดนตรี ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสนได้เล่นดนตรีทั้งจากการอ่านโน้ต หรือตามรูปแบบจังหวะ และทั้งจากการเล่นโดยการสร้างสรรค์ ทั้งนี้การสร้างสรรค์ควรเป็นไปในรูปของการเข้ากันได้ระหว่างทำนองกับการเล่นเครื่องดี หรือถ้าเป็นการเล่นทำนอง แนวทำนองควรมีความไพเราะน่าฟังเป็นหลัก มิใช่เล่นกันไปโดยไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ การเล่นจะมีได้นำไปสู่การพัฒนาด้านดนตรีเท่าที่ควร สำหรับในเด็กเล็กๆ ทักษะการอ่านอาจจะยังไม่จำเป็น การเล่นดนตรีอาจจะใช้เล่นจากความจำ โดยผู้สอนสอนรูปแบบจังหวะที่ง่ายๆ ให้ก่อน เมื่อผู้เรียนเข้าใจรูปแบบจังหวะแล้วจึงเล่นตามรูปแบบจังหวะนั้น เมื่อผู้เรียนเริ่มมีทักษะการอ่านดีขึ้น การเล่นจากการอ่านควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสนทำเสมอ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านดีขึ้นด้วย

7. การฟังการเล่นของตนเอง การที่ผู้เรียนมีโอกาสนฟังได้ ฟังทักษะฝีมือตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกสนใจและเป็นการดึงดูดให้ผู้เรียนชอบและสนใจดนตรีมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการประเมินผลช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงการเล่นของตนเองให้ดีขึ้นด้วย ผู้สอนจึงควรบันทึกเสียงการ

เล่นในบางครั้งบางคราวและเปิดเทปบันทึกเสียงให้ผู้เรียนได้ฟัง โดยมีการพูดคุยถึงการเล่นว่าพอใจหรือไม่ เพราะเหตุใด และควรปรับปรุงอย่างไร ให้การเล่นดีขึ้น

8. ราคาเครื่องดนตรี ในบางครั้งการสอนดนตรีแม้ในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา การที่ผู้เรียนได้เล่นดนตรีสักชิ้นหรือสองชิ้นหรือตามความสามารถเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ เช่น การเล่นขลุ่ยวีรคอร์ดอร์ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ผู้เรียนควรมีเครื่องดนตรีเป็นของตนเอง ถ้าในกรณีที่ผู้เรียนสามารถจัดซื้อหาได้คงไม่เป็นปัญหา แต่ในกรณีที่ผู้เรียนอาจจะจัดหาซื้อไม่ได้ปัญหาอาจจะเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงอยู่ในดุลยพินิจของผู้สอนหรือโรงเรียนที่จะกำหนดนโยบาย เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นได้

2.5 การวัดผลประเมินผลทักษะการปฏิบัติ

การวัดผลและประเมินผลทักษะการปฏิบัติ มีสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง 3 ประการ คือ

5.1 วิธีการวัดผลภาคปฏิบัติ

โกวิท ปรวาลพฤกษ์ และสมศักดิ์ สินธุรเวช (2523 : 106) ได้กล่าวถึงการวัดผลภาคปฏิบัติว่า ควรวัดที่ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ วัดวิธีปฏิบัติการ (Procedure) และการวัดผลของงาน (Product) นอกจากนี้การวัดพฤติกรรมของผู้เรียนก็มีความสำคัญ ซึ่งมีวิธีการวัดจากการสังเกตความตั้งใจการทำงาน ความสนใจ ความรับผิดชอบการให้ความร่วมมือ และการมีวินัยในตนเอง สิ่งสำคัญในการวัดผลภาคปฏิบัติ คือ ต้องกำหนดงานขึ้นมาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ซึ่งการกำหนดงานให้ผู้เรียนปฏิบัตินั้นมีข้อควรคำนึง ดังนี้

5.1.1 ควรเป็นงานที่บอกระดับทักษะและความสามารถของผู้ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และจำแนกความสามารถของผู้ปฏิบัติได้ นั่นคือ งานต้องไม่ยากหรือง่ายเกินไป

5.1.2 ควรเป็นงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติโดยต้องใช้ทักษะด้านต่างๆ ประกอบกัน หรือนำมาผสมผสานกันจึงจะดี เป็นงานที่มีความสำคัญเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการปฏิบัติสิ่งอื่นๆ ได้ด้วย

5.1.3 ควรพิจารณาลักษณะงานที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติว่า เป็นงานที่ควรจะต้องปฏิบัติเป็นรายบุคคลหรือสามารถปฏิบัติเป็นกลุ่ม เพื่อให้การวัดนั้นถูกต้องและสามารถให้คะแนนอย่างเชื่อมั่นได้

5.1.4 งานที่กำหนดควรอยู่ในวิสัยที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้และผู้สอนก็สามารถจัดสถานการณ์เพื่อการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

5.1.5 ควรชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจงานที่จะปฏิบัติอย่างชัดเจนก่อนทุกครั้ง เช่น จุดมุ่งหมาย เครื่องมือที่จะใช้ เงื่อนไข และเกณฑ์การให้คะแนน เป็นต้น

ไพศาล หวังพานิช (2526 : 89-90) ได้อธิบายถึงการวัดผลภาคปฏิบัติว่า เป็นการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งจะแสดงความสามารถออกมาจากการกระทำ โดยการใช้หลักการ วิธีการต่างๆ ที่ได้รับการฝึกฝนให้แสดงออกมาเป็นทักษะของผู้เรียน และทักษะของผู้เรียนนั้นสังเกตได้ขณะกำลังปฏิบัติโดยตรง

ดังนั้น การวัดผลภาคปฏิบัติจึงเป็นการวัดความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ ซึ่งสามารถวัดได้ตั้งแต่ขั้นเตรียม ขั้นลงมือปฏิบัติ และสังเกตจากผลงาน

5.2 การตรวจภาคปฏิบัติ

การตรวจภาคปฏิบัติ มักขาดความเชื่อมั่นในการตรวจ เพราะผู้สอนมักให้คะแนนโดยการสังเกตแล้วตัดสินใจให้คะแนนทันที ซึ่งจะทำให้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย การตรวจภาคปฏิบัติที่ดีควรมีการให้คะแนนทั้ง 2 ด้าน คือ

5.2.1 วิธีปฏิบัติ ได้แก่วิธีดำเนินการทั้งหลายของการปฏิบัติ เช่นขั้นตอนในการปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ ทักษะการใช้เครื่องมือ กรรมวิธีในการปฏิบัติ เวลาที่ใช้ปฏิบัติ

5.2.2 ผลปฏิบัติ ได้แก่ ผลผลิตหรือสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติควรพิจารณาให้รอบคอบทั้งใน ด้านปริมาณและคุณภาพ เช่น จำนวนงานที่ได้ ความงาม ความถูกต้องความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประโยชน์ใช้สอย

ดังนั้นการวัดผลประเมินผลภาคปฏิบัติวิชาดนตรี ควรใช้เครื่องมือหลากหลายในการวัด เพื่อให้ได้ผลการวัดที่ถูกต้อง แม่นยำ และมีความเชื่อมั่น

2.6 แบบฝึกทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 147) แบบฝึก หรือแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกเสริมทักษะ เป็นสื่อการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียน ในบางวิชาแบบฝึกหัดจะมีลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ

1. ความหมาย

มีผู้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะได้แก่ ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (ม.ป.ป. : 49) แบบฝึกทักษะ หมายถึง คู่มือให้นักเรียนที่ใช้ควบคู่ไปกับการเรียนเป็นส่วนที่ให้นักเรียนบันทึกสาระสำคัญ และทำแบบฝึกหัดด้วยมีลักษณะคล้ายแบบฝึกหัด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 145) แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อประกอบการสอนประเภทหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษามีโอกาสนำความรู้ที่ได้เรียนมาฝึกให้เกิดความรู้ ความเข้าใจกว้างขวางขึ้น

สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะหมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนฝึกทักษะหลังจากเรียนเนื้อหาบทเรียนแล้ว

2. ประโยชน์ของแบบฝึกมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาทักษะมาก ดังที่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 173-175) ได้กล่าวไว้ดังนี้

2.1 เป็นส่วนเพิ่ม หรือเสริมหนังสือเรียนในกลุ่มทักษะเป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกหัดเป็นสิ่งที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ

2.2 ช่วยเสริมทักษะทางการใช้ภาษา แบบฝึกหัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กฝึกทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่จะต้องอาศัยการส่งเสริมและเอาใจใส่จากครูผู้สอนด้วย

2.3 ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน การให้เด็กทำแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับความสามารถของเขา จะช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จในด้านจิตใจมากขึ้น

2.4 แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษางท่น โดยกระทำดังนี้

2.4.1 ฝึกทันทีหลังจากเด็กได้เรียนรู้เรื่องนั้นๆ

2.4.2 ฝึกซ้ำๆ หลายครั้ง

2.4.3 เน้นเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก

2.5 แบบฝึกที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้ง

2.6 แบบฝึกที่จัดทำขึ้นเป็นรูปเล่มเด็กสามารถเก็บรักษาไว้ใช้เป็นแนวทางเพื่อทบทวนด้วยตนเองได้ต่อไป

2.7 การให้เด็กทำแบบฝึกหัดช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่างๆ ของเด็กได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วถึง

2.8 แบบฝึกที่จัดทำขึ้นนอกเหนือจากที่อยู่ในหนังสือเรียน จะช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนอย่างเต็มที่

2.9 แบบฝึกที่จัดทำไว้เรียบร้อยแล้วจะช่วยให้ครูประหยัดทั้งแรงงานและเวลาในการที่จะต้องเตรียมสร้างแบบฝึกอยู่เสมอ ในด้านผู้เรียนก็ไม่ต้องเสียเวลาลอกแบบฝึกจากตำราเรียน ทำให้มีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะต่างๆ มากขึ้น

2.10 แบบฝึกช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะการจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่มที่แน่นอนย่อมลงทุนต่ำกว่าที่จะพิมพ์ลงบนกระดาษใบทุกครั้ง และผู้เรียนสามารถบันทึกและมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองอย่างมีระบบและเป็นระเบียบ

2.7 หลักสูตรสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา

ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา ได้จัดการเรียนการสอน โดยแบ่งออกเป็นหลักสูตรดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา และหลักสูตรดนตรีคีตศิลป์สากลศึกษา ในส่วนหลักสูตรดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา ได้แบ่งออกเป็นสาขาวิชาดนตรีไทยศึกษา และคีตศิลป์ไทยศึกษา

รายวิชาที่สาขาวิชาดนตรีไทยศึกษาจะต้องศึกษาในส่วนทักษะปฏิบัติเอานั้น ได้จัดเป็นกลุ่มรายวิชาทักษะดนตรีไทย 1-7 โดยรายละเอียดดังนี้

303-22010

ทักษะเพลงไทย 1

2 (0-4-2)

(Thai Musical Skill I)

ศึกษารูปแบบและโครงสร้างเพลงประเภทโหมโรง เพลงสามชั้นหรือเพลงเถา เพลงเสภา เพลงตับ เพลงเรื่อง เพลงในเรื่องละคร เพลงระบำและเพลงหน้าพาทย์ ฝึกปฏิบัติทำนองหลักของเพลงแต่ละประเภท และแปลทำนองเป็นสำนวนของเรื่องดนตรีแต่ละชนิด

- ปี่พาทย์ เพลงโหมโรงมะลิเลื้อย เพลงพราหมณ์เข้าโบสถ์ เถา เพลงเชิดจีน เพลงช้าเรื่องตะนาว เพลงระบำสี่บท เพลงหน้าพาทย์ (ตระบองกัน โปรยข้าวตอก ประสิทธิ์ รุกข์พันธุ์ ปลูกต้นไม้ ชายเรือ แผละ ลูกพาทย์ บาทสกุณี) เพลงในเรื่องรามเกียรติ์ ตอน ลักสีดา เพลงในเรื่องละคร เรื่องสังข์ทอง ตอนเลือกคู่ ตอนหาเนื้อหาปลา เรื่องอิเหนา ตอนประสันดาต่อนก เรื่องราชาราช ตอนสมิงพระรามอาสา

- เครื่องสาย เพลงโหมโรงมะลิเลื้อย เพลงพราหมณ์เข้าโบสถ์ เถา เพลงตับลมพัดชายเขา เพลงระบำคู่ทอง

- ปี่ เพลงเขมรบ้าน เพลงระบำสี่บท เพลงช้าเรื่อง
ตะนาว เพลงเขมรใหญ่สามชั้น เพลงบาทสกุณีและเพลงอื่นๆ
ตามความเหมาะสม

- เครื่องหนัง ศึกษารูปแบบ โครงสร้างของทำนองหลักและ
จังหวะหน้าทับของเพลงโหมโรงมะลิเลื้อย เพลงพราหมณ์เข้า
โบสถ์ เถา เพลงเชิดจีน เพลงช้าเรื่องตะนาว เพลงระบำสี่บท
เพลงหน้าพาทย์ (ตระบองกัน โปรยข้าวตอก ประสิทธิ์ รุกข์
ปลูกต้นไม้ ชายเรือ แผละ ลูกพาทย์ บาทสกุณี) เพลงในเรื่อง
รามเกียรติ์ ตอน ลักสีดา เพลงในเรื่องละคร เรื่องสังข์ทอง ตอน
เลือกคู่ ตอนหาเนื้อหาปลา เรื่องอิเหนา ตอนประสันดาต่อนก
เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา และศึกษากลวิธีต่าง ๆ
ของเครื่องหนังที่ใช้กับเพลงที่กำหนดอย่างถูกต้อง

303 - 22011

ทักษะเพลงไทย 2

2 (0-4-2)

(Thai Musical Skill II)

ศึกษารูปแบบและโครงสร้างเพลงประเภทโหมโรง
เพลงสามชั้นหรือเพลงเถา เพลงเสภา เพลงเรื่อง เพลงดัด เพลงใน
เรื่องละคร เพลงระบำและเพลงหน้าพาทย์ ฝึกปฏิบัติทำนองหลัก
ของเพลงแต่ละประเภทและแปลทำนองเป็นสำนวนของเครื่อง
ดนตรีแต่ละชนิด

- ปี่พาทย์ เพลงโหมโรงขวัญเมือง เพลงมอญล่องเรือเถา
เพลงเขมรใหญ่ สามชั้น เพลงเขมรราชบุรี สามชั้น เพลงช้าเรื่อง
เต่ากินผักนึ่ง เพลงเรื่องสินवल เพลงระบำอุททอง เพลงหน้าพาทย์
(เชิดฉาน ตระปลายพระลักษมณ์ ตระมารละม่อม ตระเชิญ ตระ
บรรทมไพร ศรทนาง) เพลงในเรื่องรามเกียรติ์ ตอน นารายณ์

ปราบหนทุก ตอนพระรามครองเมือง เพลงในเรื่องละคร เรื่อง
ขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ

- เครื่องสาย เพลงโหมโรงขวัญเมือง เพลงมอลงลอ่องเรือ
เถา เพลงเขมรใหญ่ สามชั้น เพลงเขมรราชบุรี สามชั้น เพลงดับ
นเรศวรชันช้าง เพลงระบำเงือก

- ปี่ เพลงโหมโรงขวัญเมือง เพลงสุรินทราหู สามชั้น
เพลงเขมรใหญ่ สามชั้น เพลงช้าเรื่องเต่ากินผักนึ่ง

- เครื่องหนัง ศึกษารูปแบบ โครงสร้างของทำนองหลัก
และจังหวะหน้าทับของเพลงโหมโรงขวัญเมือง เพลงมอล
ลอ่องเรือเถา เพลงเขมรใหญ่ สามชั้น เพลงเขมรราชบุรี สามชั้น
เพลงช้าเรื่องเต่ากินผักนึ่ง เพลงเรื่องสินวล เพลงระบำอุททอง
เพลงหน้าพาทย์ (เชิดฉาน ระบายพระลักษมณ์ ระบาย
ละม่อม ระบายเชิญ ระบายบรรทมไพร สรทนต์) เพลงในเรื่อง
รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทุก ตอนพระรามครองเมือง
เพลงในเรื่องละคร เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ
และศึกษากลิ่นต่าง ๆ ของเครื่องหนังที่ใช้กับเพลงที่กำหนด
อย่างถูกต้อง

303 - 22012

ทักษะเพลงไทย 3

2 (0-4-2)

(Thai Musical Skill III)

ศึกษารูปแบบและโครงสร้างเพลงประเภทโหมโรง
เพลงสามชั้นหรือเพลงเถา เพลงเสภา เพลงเรื่อง เพลงดับ
เพลงในเรื่องละคร เพลงระบำและเพลงหน้าพาทย์ ฝึกปฏิบัติ
ทำนองหลักของเพลงแต่ละประเภท และแปลทำนองเป็นสำนวน
ของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

- ปี่พาทย์ เพลงโหมโรงจีนโล้ เพลงโหมโรงพม่าวัด
เพลงแสนเสนาะ สามชั้น เพลงเขมรปี่แก้วทางสักวา เพลง
ดับขะแมร์กอฮอม (ดับสามขะแมร์) เพลงช้าเรื่องเต่าทอง เพลง
ระบำเต่าเห่ เพลงหน้าพาทย์ (เสมอภาษาต่างๆ สาธการกลอง
ตระเชิญ ตระ เทวาประสิทธิ์ เสมอเถร เสมอมาร) เรื่องสังข์ทอง
ตอนมณฑาลงกระท่อม

- เครื่องสาย เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ เพลง
ตะลุ่มโปงเถา เพลงแสนเสนาะ สามชั้น เพลงเขมรปี่แก้วทาง
สักวา เพลงดับสมิงทอง เพลงระบำสืบท

- ปี่ เพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งพระฉั่น เพลงแสนเสนาะ สามชั้น
เพลงเขมรปี่แก้วทางสักวา เพลงนาคเกี้ยว สองชั้น

- เครื่องหนัง ศึกษารูปแบบ โครงสร้างของทำนอง
หลักและจังหวะหน้าทับของเพลงโหมโรงจีนโล้ เพลงโหมโรง
พม่าวัด เพลงแสนเสนาะ สามชั้น เพลงเขมรปี่แก้วทางสักวา
เพลงดับขะแมร์กอฮอม (ดับสามขะแมร์) เพลงช้าเรื่องเต่าทอง
เพลงระบำเต่าเห่ เพลงหน้าพาทย์ (เสมอภาษาต่างๆ สาธการกลอง
ตระเชิญ ตระ เทวาประสิทธิ์ เสมอเถร) เรื่องสังข์ทอง ตอน
มณฑาลงกระท่อม และศึกษากลวิธีต่างๆ ของเครื่องหนังที่ใช้กับ
เพลงที่กำหนดอย่างถูกต้อง

303 - 22013

ทักษะเพลงไทย 4

2 (0-4-2)

(Thai Musical Skill IV)

ศึกษารูปแบบ โครงสร้างเพลงเดี่ยวและฝึกปฏิบัติ

- ระนาดเอก เพลงเดี่ยวเชิดนอก เพลงเดี่ยวสารถิ ระนาด
ทุ้ม เพลงเดี่ยวพญาโศก เพลงเดี่ยวนกขมิ้น น้อย เพลงเดี่ยวนก
ขมิ้น เพลงพญาโศก

- ปี่ เพลงเดี่ยวเชิดนอก เพลงเดี่ยวแขกมอญ

- เครื่องสาย เพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งครึ่ง เพลงฉิ่งมุล่ง เพลงฉิ่ง
เรื่องดวงพระธาตุ เพลงเดี่ยวนกขมิ้น เพลงเดี่ยวจิ้งจอกใหญ่ เพลง
เดี่ยวลาวแพน

- เครื่องหนัง ศึกษากลวิธีต่าง ๆ ของเครื่องหนังที่ใช้กับ
เพลงเดี่ยวที่กำหนดอย่างถูกต้อง

303 - 22014

ทักษะเพลงไทย 5

2 (0-4-2)

(Thai Musical Skill V)

ศึกษารูปแบบและโครงสร้างเพลงประเภทโหมโรง
เพลงสามชั้น เพลงเรื่อง เพลงดัด เพลงในเรื่องละคร เพลงระบำ
และเพลงหน้าพาทย์ ฝึกปฏิบัติทำนองหลักของเพลงแต่ละ
ประเภทและแปลทำนองเป็นสำนวนของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

- ปี่พาทย์ ศึกษารูปแบบและโครงสร้างเพลงประเภท
โหมโรงเพลงโหมโรงพม่าวัด ประเภทเพลงช้าเรื่อง กระหณะ
ประเภทเพลงสามชั้น เพลงเทพบรรทม เพลงภิรมย์สุรางค์
ประเภทเพลงเถา เพลงออกทะเล เถา เพลงในเรื่องโขน - ละคร
เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ตอนดกเหว เรื่องรามเกียรติ์ ตอนหนุมานอาสา
เรื่องมโนห์รา เรื่องเงาะป่า เรื่องสุวรรณหงส์ ตอนถูกหอก ตอน
กุมภกณฑ์ถวายม้า เรื่องอิเหนา ตอนบวงสรวง ตอนตัดดอกไม้ถวาย
กริช เรื่องอุณรุท ตอนสุกัลยาณีนวศร ตอนอุ้มสม

- เครื่องสาย เพลงโหมโรงม้ารำ เพลงการเวกเล็กเถา
เพลงเทพไยยาสน์ สามชั้น เพลงดับมอญกะ ระเบิดาวดิ่งส์
เพลงเชคจีน

- ปี่ เพลงอุยฉายพราหมณ์ เพลงซัดชาตรี เพลงสระ
หมาไทย

- เครื่องหนัง ศึกษารูปแบบ โครงสร้างของทำนอง
หลักและจังหวะหน้าทับของเพลงในเรื่องโขน - ละคร เรื่องสังข์
ทอง ตอนเลือกคู่ ตอนหาเนื่อหาปลา ตอนตีกลี ตอนมณฑาลง
กระท่อม เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ตอนตกเหว เรื่องรามเกียรติ์ ตอนหนุ
มานอาสา เรื่องรถเสน เรื่องมโนห์รา เรื่องเงาะป่า เรื่อง
สุวรรณหงส์ ตอนถูกหอก ตอนกุมภภณฑ์ถวายม้า เรื่องราชาธิราช
ตอนสมิงพระรามอาสา เพลงซัดชาตรี เพลงสระหมาไทยและ
ศึกษากลวิธีต่าง ๆ ของเครื่องหนังที่ใช้กับเพลงที่กำหนดอย่าง
ถูกต้อง

303 - 22015

ทักษะเพลงไทย 6

2 (0-4 -2)

(Thai Musical Skill VI)

ศึกษาแบบโครงสร้างเพลงเดี่ยวและฝึกปฏิบัติ

- ปี่พาทย์ ระนาดเอก เพลงแขกมอญ เพลงพญาโศก
ระนาดทุ้ม เพลงแขกมอญ เพลงเดี่ยวเชคนอก เพลงเดี่ยวสารถิ
ฆ้อง เพลงเดี่ยวแขกมอญ เพลงเดี่ยวเชคนอก เพลงเดี่ยวสารถิ

- ปี่ เพลงเดี่ยวนกขมิ้น เพลงเดี่ยวพญาโศก

- เครื่องสาย จะเข้ เพลงฉิ่งช้างประสานงา เพลงจีนแส
ซอด้วงและซออู้ เพลงฉิ่งช้างประสานงา เพลงเดี่ยวพญาโศก

- เครื่องหนัง ศึกษากลวิธีต่าง ๆ ของเครื่องหนังที่ใช้กับเพลงเดี่ยว ที่กำหนดอย่างถูกต้อง

303 - 22016 ทักษะเพลงไทย 7

2 (0-4-2)

(Thai Musical Skill VII)

ศึกษารูปแบบและโครงสร้างเพลงประเภทโหมโรง เพลงสามชั้น เพลงเสภา เพลงเรื่อง เพลงด้น เพลงในเรื่องละคร เพลงระบำและเพลงหน้าพาทย์ ฝึกปฏิบัติทำนองหลักของเพลงแต่ละประเภทและแปลทำนองเป็นสำนวนของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

- ปี่พาทย์ โหมโรงนางกราย ออกสะบัดสะบั้ง เพลงนารายณ์แปลงรูป เถา เพลงบังใบ เถา เพลงถอนสมอ เถา เพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งตรึง เพลงฉิ่งเรื่องช้างประดานงา เพลงฉิ่งเรื่องดวงพระธาตุ เพลงหน้าพาทย์ (ครุฑนารายณ์บรรทมสินธุ์ ตระสันนิบาต พราหมณ์เข้า พราหมณ์ออก) เพลงในเรื่องละคร เรื่องอิเหนา ตอนตัดดอกไม้ฉายกริช ตอนประสันดาต่อนก ตอนลมหอบ ตอนเสียงเทียน

- เครื่องสาย โหมโรงนางกราย ออกสะบัดสะบั้ง เพลงบังใบ เถา เพลงทยอยเขมร สามชั้น เพลงด้นจูล่ง เพลงระบำมฤคเริง

- ปี่ เพลงทยอยเขมร สามชั้น เพลงนารายณ์แปลงรูป เถา เพลงเขมรปี่แก้ว สามชั้น เพลงหกบท สามชั้น

- เครื่องหนัง ศึกษารูปแบบ โครงสร้าง ทำนองหลัก และจังหวะหน้าทับของเพลงโหมโรงนางกราย ออกสะบัดสะบั้ง

เพลงนารายณ์แปลงรูป เถา เพลงบังใบ เถา เพลงถอนสมอ เถา
เพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งตรึง เพลงฉิ่งเรื่องช้างประสาธนา เพลงฉิ่งเรื่อง
ดวงพระธาตุ เพลงหน้าพาทย์ (ตระนารายณ์บรรทมสินธุ์ ตระ
สันนิบาต พราหมณ์เข้า พราหมณ์ออก) เพลงละครประเภทดึกคำ
บรรพ์เรื่องอิเหนา ตอนตัดดอกไม้ฉายกริช ตอนประสันตาค่อนก
ตอนลมหอบ ตอนเสียงเทียน และศึกษากลวิธีต่างๆ ของเครื่อง
หนังที่ใช้กับเพลงที่กำหนดอย่างถูกต้อง

เมื่อพิจารณาในส่วนของเครื่องมือปี่นั้น สามารถจำแนกบทเพลงที่นักศึกษาต้องศึกษาตลอด
ทั้งหลักสูตรได้ 24 บทเพลง ได้แก่ เพลงเข้มน่าน เพลงระบำสี่บท เพลงช้าเรื่องตะนาว เพลงเขมร
ใหญ่สามชั้น เพลงบาทสกุณี เพลงโหมโรงขวัญเมือง เพลงสุรินทราหู สามชั้น เพลงเขมรใหญ่
สามชั้น เพลงช้าเรื่องเต่ากินผักบุ้ง เพลงฉิ่งเรื่องฉิ่งพระฉันทน์ เพลงแสนเสนาะ สามชั้น เพลงเขมร
ปี่แก้วทางสัควา เพลงนาคเกี้ยว สองชั้น เพลงเดี่ยวเชิดนอก เพลงเดี่ยวแขกมอญ เพลงอุยฉาย
พราหมณ์ เพลงซัดชาติรี เพลงสระหม่าไทย เพลงเดี่ยวนกขมิ้น เพลงเดี่ยวพญาโศก เพลงทยอย
เขมร สามชั้น เพลงนารายณ์แปลงรูป เถา เพลงเขมรปี่แก้ว สามชั้น เพลงหกบท สามชั้น

เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ 7-9

เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดให้ผู้ศึกษาด้านดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถทั้งด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติ โดยเฉพาะได้จัดลำดับขั้นทักษะสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความรู้ความสามารถตั้งแต่ระดับ 7 – 9 และได้กำหนดเกณฑ์บทเพลงและหน้าทับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เพลงและหน้าทับที่กำหนดให้บรรเลงและขับร้อง ในชั้นที่ ๗ มีดังต่อไปนี้

ประเภท เกณฑ์	ปีพาทย์	เครื่องสาย	ขับร้อง	เครื่องกำกับ จังหวะ หน้าทับ
ชั้นที่ ๗	เพลงชาติ	เพลงชาติ	เพลงชาติ	หน้าทับเฉพาะ
	เพลงสรรเสริญพระ บารมี	เพลงสรรเสริญพระ บารมี	เพลงสรรเสริญพระ บารมี	หน้าทับเฉพาะ
	เพลงประ โคมงาน มงคล	-	-	หน้าทับเฉพาะ
	- เหาะ	-	-	หน้าทับเฉพาะ
	- เข้าม่าน	-	-	หน้าทับเฉพาะ
	- ปฐม	-	-	หน้าทับเฉพาะ
	- กลม	-	-	หน้าทับเฉพาะ
	- กราวใน	-	-	หน้าทับเฉพาะ
	เรื่องลงสร	เรื่องลงสร	-	หน้าทับลงสร
	เรื่องพระรามเดิน ดง	เรื่องพระรามเดินดง	-	กระบวนหน้าทับ สำหรับ

	-	ขับไม้(เห่กล่อม	-	เพลงเรื่อง
	-	ช้าง)	พากย์ - เจริญ	-
		-	เห่กล่อมช้าง	-
			สวดไอ้เอ๋	-
โหมโรงแปดบท	โหมโรงแปดบท			หน้าทับปรบไ้
สามชั้น	สามชั้น			หน้าทับปรบไ้
โหมโรงปฐมดุสิต	โหมโรงปฐมดุสิต			
สามชั้น	สามชั้น			
นาคเกี้ยว สองชั้น	นาคเกี้ยว สองชั้น		นาคเกี้ยว สองชั้น	หน้าทับปรบไ้
ฉาย	ฉาย		ฉาย	
สุรินทราหูสามชั้น	สุรินทราหูสามชั้น		สุรินทราหูสามชั้น	หน้าทับปรบไ้
แสนเสนาะสาม	แสนเสนาะสาม		แสนเสนาะสาม	หน้าทับปรบไ้
ชั้น	ชั้น		ชั้น	
เขมรปี่แก้วสาม	เขมรปี่แก้วสาม		เขมรปี่แก้วสาม	หน้าทับปรบไ้
ชั้น	ชั้น		ชั้น	
สารดี เถา	สารดี เถา		สารดี เถา	หน้าทับปรบไ้
ถอนสมอ เถา	ถอนสมอ เถา		ถอนสมอ เถา	หน้าทับปรบไ้
ราตรีประดับดาว	ราตรีประดับดาว		ราตรีประดับดาว	หน้าทับปรบไ้
เถา	เถา		เถา	
เขมรละออองค์	เขมรละออองค์		เขมรละออองค์	หน้าทับปรบไ้
เถา	เถา		เถา	
ดับสมโภชพระ	ดับสมโภชพระ		ดับสมโภชพระ	กระบวนหน้าทับ
แก้วมรกต	แก้วมรกต		แก้วมรกต	สำหรับ
				เพลงดับพระแก้ว
				มรกต

	ระบำสี่บท	ระบำสี่บท	ระบำสี่บท	กระบวนหน้าทับ สำหรับ ระบำสี่บท
--	-----------	-----------	-----------	--------------------------------------

หมายเหตุ เพลงหน้าพาทย์ที่กำหนดให้บรรเลงในชั้นที่ ๗ ได้แก่ เพลงเหาะ เพลงเข้ม่าน เพลง
ปฐุม เพลงกลม และเพลงกราวใน เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบงานมงคล เพลงเหล่านี้
สามารถนำเพลงอื่น ๆ มาบรรเลงเชื่อมต่อโดยใช้หน้าทับและไม่กลองประเภทเดียวกัน
ได้ ซึ่งเป็นความลุ่มลึกทางวิชาการประการหนึ่ง

เพลงและหน้าทับที่กำหนดให้บรรเลงและขับร้อง ในชั้นที่ ๘ มีดังต่อไปนี้

ประเภท เกณฑ์	ปีพาทย์	เครื่องสาย	ขับร้อง	เครื่องกำกับ จังหวะ หน้าทับ
ชั้นที่ ๘	มหาชัย (ทาง เกียรติยศ)	มหาชัย (ทาง เกียรติยศ)	มหาชัย (ทาง เกียรติยศ)	หน้าทับพิเศษ
	มหาฤกษ์(ทาง สากล)	มหาฤกษ์ (ทาง สากล)	มหาฤกษ์ (ทาง สากล)	หน้าทับพิเศษ
	ฉิ่งพระฉิ่ง	ฉิ่งพระฉิ่ง	-	-
	-	เห่ กล่อม พระ บรรทม	-	หน้าทับสองไม้
	-	-	สั้กวา	และ/หรือ
	-	-	- สร้อยสั้กวา	ปรบไ้
	-	-	- ดอกสร้อยสั้กวา	หน้าทับสองไม้
	-	-	-	และ/หรือ
	-	-	-	ปรบไ้
	โหมโรงคลื่น กระทบฝั่ง	โหมโรงคลื่น กระทบฝั่ง	-	หน้าทับสองไม้
	สามชั้น	สามชั้น	-	
	โหมโรง ครอบจักรวาล	โหมโรง ครอบจักรวาล		หน้าทับปรบไ้

	สามชั้น	สามชั้น		
	เขกมอญ สามชั้น	เขกมอญ สามชั้น	เขกมอญ สามชั้น	หน้าทับปรบไก่อ
	ค่อยรูป สามชั้น	ค่อยรูป สามชั้น	ค่อยรูป สามชั้น	หน้าทับปรบไก่อ
	เขมรใหญ่ สามชั้น	เขมรใหญ่ สามชั้น	เขมรใหญ่ สามชั้น	หน้าทับปรบไก่อ
	เขกมลพบุรีสามชั้น	เขกมลพบุรี สามชั้น	เขกมลพบุรี สามชั้น	หน้าทับสองไม้
	บังใบ สามชั้น	บังใบ สามชั้น	บังใบ สามชั้น	หน้าทับสองไม้
	เขกโอด สามชั้น	เขกโอด สามชั้น	เขกโอด สามชั้น	หน้าทับสองไม้
	พม่าเห่ เถา	พม่าเห่ เถา	พม่าเห่ เถา	หน้าทับปรบไก่อ
	เขกกุลิต เถา	เขกกุลิต เถา	เขกกุลิต เถา	หน้าทับพิเศษ
	เขมรพวง เถา	เขมรพวง เถา	เขมรพวง เถา	หน้าทับปรบไก่อ
	มอญรำดาบ เถา	มอญรำดาบ เถา	มอญรำดาบ เถา	หน้าทับปรบไก่อ
	โสมส่องแสง เถา	โสมส่องแสง เถา	โสมส่องแสง เถา	หน้าทับสองไม้
	แสนคำนึง เถา	แสนคำนึง เถา	แสนคำนึง เถา	หน้าทับสองไม้
	ลาวเสี้ยงเทียน เถา	ลาวเสี้ยงเทียน เถา	ลาวเสี้ยงเทียน เถา	หน้าทับสองไม้
	เขมรโพธิสัตว์ เถา	เขมรโพธิสัตว์ เถา	เขมรโพธิสัตว์ เถา	หน้าทับปรบไก่อ
	อาถรรพณ์ เถา	อาถรรพณ์ เถา	อาถรรพณ์ เถา	หน้าทับปรบไก่อ

	ขอมเงิน เถา	ขอมเงิน เถา	ขอมเงิน เถา	หน้าทับพิเศษ
	แขกขาว เถา	แขกขาว เถา	แขกขาว เถา	
	ดัลมพัดชายเขา สามชั้น	ดัลมพัดชายเขา สามชั้น	ดัลมพัดชายเขา สามชั้น	หน้าทับปรบไก่
	ดัลนาคบาศ	ดัลนาคบาศ	ดัลนาคบาศ	กระบวนหน้าทับ สำหรับ เพลงดัลนาคบาศ
	อกทะเล สามชั้น	อกทะเล สามชั้น	อกทะเล สามชั้น	หน้าทับสองไม้

เพลงและหน้าทับที่กำหนดให้บรรเลงและขับร้อง ในชั้นที่ ๕ มีดังต่อไปนี้

ประเภท เกณฑ์	ปีพาทย์	เครื่องสาย	ขับร้อง	เครื่องกำกับ จังหวะ หน้าทับ
ชั้นที่ ๕	โหมโรงกลางวัน	-	-	กระบวนหน้าทับ สำหรับเพลงโหม โรงกลางวัน
	เรือนางหงส์	-	-	กระบวนหน้าทับ สำหรับเพลงเรื่อง นางหงส์
	-	เรื่องเครื่องสายปี	-	กระบวนหน้าทับ สำหรับเรื่อง เครื่องสายปีชวา
	-	ชวา	-	
	-	-	เสภา	

-	-	- กระบวนกรับ เสภา	-
-	-	- เสภาไหว้ครู	-
-	-	- เสภา ทรงเครื่อง	หน้าทับสองไม้ และ/หรือ หน้าทับปรบไก่ หน้าทับปรบไก่ หน้าทับปรบไก่ หน้าทับปรบไก่ หน้าทับปรบไก่
โหมโรงมะลิเลื้อย สามชั้น	โหมโรงมะลิเลื้อย สามชั้น	-	-
โหมโรงพม่าวัด สามชั้น	โหมโรงพม่าวัด สามชั้น	-	-
โหมโรง รัตนโกสินทร์ สาม ชั้น	โหมโรงรัตนโกสิ นทร์ สามชั้น	-	-
โหมโรง จอมสุรางค์ สาม ชั้น	โหมโรงจอมสุรางค สามชั้น	-	-
โหมโรง ขวัญเมือง สามชั้น	โหมโรงขวัญเมือง สามชั้น	-	-
ด้นเพลงยาว	ด้นเพลงยาว	ด้นเพลงยาว	หน้าทับปรบไก่
พม่าห้าท่อน สาม ชั้น	พม่าห้าท่อน สาม ชั้น	พม่าห้าท่อน สาม ชั้น	หน้าทับสองไม้ หน้าทับปรบไก่
จระเข้หางยาว (เสภา) สาม ชั้น	จระเข้หางยาว (เสภา) สามชั้น	จระเข้หางยาว (เสภา) สามชั้น	หน้าทับปรบไก่
สับท สามชั้น	สับท สามชั้น	สับท สามชั้น	หน้าทับปรบไก่
บุหลัน สามชั้น	บุหลัน สามชั้น	บุหลัน สามชั้น	หน้าทับสองไม้
บุหลัน สามชั้น	ทอยอยเขมร สาม	ทอยอยเขมร สาม	หน้าทับสองไม้

	ทยอยเขมร สาม ชั้น ทยอยนอก สาม ชั้น ทยอยใน สาม ชั้น เขมรราชบุรี สาม ชั้น เชิดจีน สองชั้น (ออกแขกประเทศ เถา) พราหมณ์เข้าโบสถ์ สามชั้น นารายณ์แปลงรูป สามชั้น ไอ้ลาว เถา ปลาทอง เถา	ชั้น ทยอยนอก สาม ชั้น ทยอยใน สาม ชั้น เขมรราชบุรี สาม ชั้น เชิดจีน สองชั้น (ออกแขกประเทศ เถา) พราหมณ์เข้าโบสถ์ สามชั้น นารายณ์แปลงรูป สามชั้น ไอ้ลาว เถา ปลาทอง เถา	ชั้น ทยอยนอก สาม ชั้น ทยอยใน สาม ชั้น เขมรราชบุรี สาม ชั้น เชิดจีน สองชั้น (ออกแขกประเทศ เถา) พราหมณ์เข้าโบสถ์ สามชั้น นารายณ์แปลงรูป สามชั้น ไอ้ลาว เถา ปลาทอง เถา	หน้าทับสองไม้ หน้าทับสองไม้ - หน้าทับสองไม้ และ/หรือหน้าทับ ปรบไก่อ่ หน้าทับปรบไก่อ่ หน้าทับปรบไก่อ่ หน้าทับสองไม้ หน้าทับปรบไก่อ่
ชั้นที่ ๕	- - จินจิมใหญ่ สอง ชั้น หรือ ทะแย สามชั้น หรือ นกขมิ้น สามชั้น	- - จินจิมใหญ่สอง ชั้น หรือ ทะแย สามชั้น หรือ นกขมิ้น สามชั้น	- - จินจิมใหญ่สอง ชั้น หรือ ทะแย สามชั้น หรือ นกขมิ้น สามชั้น	กระบวนหน้าทับ สำหรับ เพลงสระหม่า ใหญ่ หน้าทับสองไม้ หน้าทับปรบไก่อ่ หน้าทับปรบไก่อ่

หรือ แขกมอญ สามชั้น หรือ พญาโศก สามชั้น หรือ เจ็ดนอก หรือ ลาวแพน	หรือแขกมอญ สามชั้น หรือ พญาโศก สามชั้น หรือ เจ็ดนอก หรือ ลาวแพน	หรือ แขกมอญ สามชั้น หรือ พญาโศก สามชั้น หรือ เจ็ดนอก หรือ เพลงลาวแพน	หน้าทับปรบไก่ หน้าทับปรบไก่ หน้าทับพิเศษ หน้าทับสองไม้
--	--	--	---

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นิภา โสภาสัมฤทธิ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนสำหรับการเรียนจะเข้พื้นฐานของผู้ศึกษาชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ พบว่าชุดการสอนที่ผู้วิจัยผลิตขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.56 / 83.05 ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ 80/80 ก่อนและหลังจากใช้ชุดการสอนนี้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเรื่องจะเข้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการทดสอบทักษะการเล่นจะเข้ นักศึกษาปฏิบัติได้คะแนน 85.05 % ซึ่งมากกว่าที่กำหนดไว้ที่ 82 % และพบว่านักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อชุดการสอนนี้อีกด้วย

สมจิตร แก้วอิน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้ชุดการสอนสำหรับ ฝึกทักษะการเล่นเครื่องสายไทย สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเครื่องสายไทย ซอด้วง ซออู้ จะเข้ และขิม ในวิชาทักษะดนตรีไทย (ศ 028) พบว่าชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 95.95/78.29 คะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เรียนมีทัศนคติอยู่ในช่วงคะแนน 3.03 - 3.90จาก 5 คะแนน

กุมารี สุวรรณสิงห์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้ชุดการสอนสำหรับสอนเป่าขลุ่ยในวิชาดนตรีไทย (ศ 029) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของ ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 83.56/83.73 หลังจากที่ใช้ชุดการสอนนี้แล้ว ผู้เรียนมีความรู้ด้านการเป่าขลุ่ยเพิ่มขึ้น

ผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยผู้วิจัยแนะนำว่าควรใช้ชุดการสอน ในการสอนเป่าขลุ่ยกับผู้เรียนในระดับชั้นอื่นๆด้วย

เยาวภา สิงห์ทอง (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการใช้ชุดการสอนสำหรับการสอนเป่าขลุ่ยเพียงออ ในสาขาดนตรีไทย วิชาดุริยางค์ไทย 1219 (ขลุ่ย 1) สำหรับ ผู้เรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ ชั้นปีที่ 1 พบว่าคะแนนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้เรียนมีทักษะในการเป่าขลุ่ย 83.17 % ซึ่งสูงกว่าที่ กำหนดไว้ ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 82.96/83.17 ผู้วิจัยยังเสนอแนะอีกว่าชุดการสอนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถเป่าขลุ่ยได้ดีขึ้น

เกษม รักษาเคน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเรียนรู้เครื่องเป่าลมไม้ของสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การสอนควรเริ่มจากง่ายไปหายาก ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจากการฝึกปฏิบัติจริง ผู้เรียนมีอิสระและมีส่วนร่วมในการเรียน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การเรียนการสอนโดยใช้วิดีโอ สไลด์ และแผนภูมิ มีความสำคัญน้อยกว่าการเรียนรู้โดยใช้เครื่องดนตรีจริง

สมชาย เอี่ยมบางยูง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการสอน ดนตรีไทยที่สนับสนุนโดยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) พบว่า จุดประสงค์ของการตั้งชมรมนี้ เพื่อสอนผู้ที่มีความสนใจด้านดนตรีไทยและจัดการแสดง ในโอกาสที่สำคัญ การสอนจะใช้หลายวิธีผสมผสานกัน เช่น บรรยาย สาธิต การแสดงภาคสนาม เป็นต้น ในการเรียนการสอนจะไม่ใช้การลงโทษ แต่จะชมเชยเมื่อผู้เรียนทำได้ดี และปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับการสอนดนตรีด้วย

2. งานวิจัยต่างประเทศ

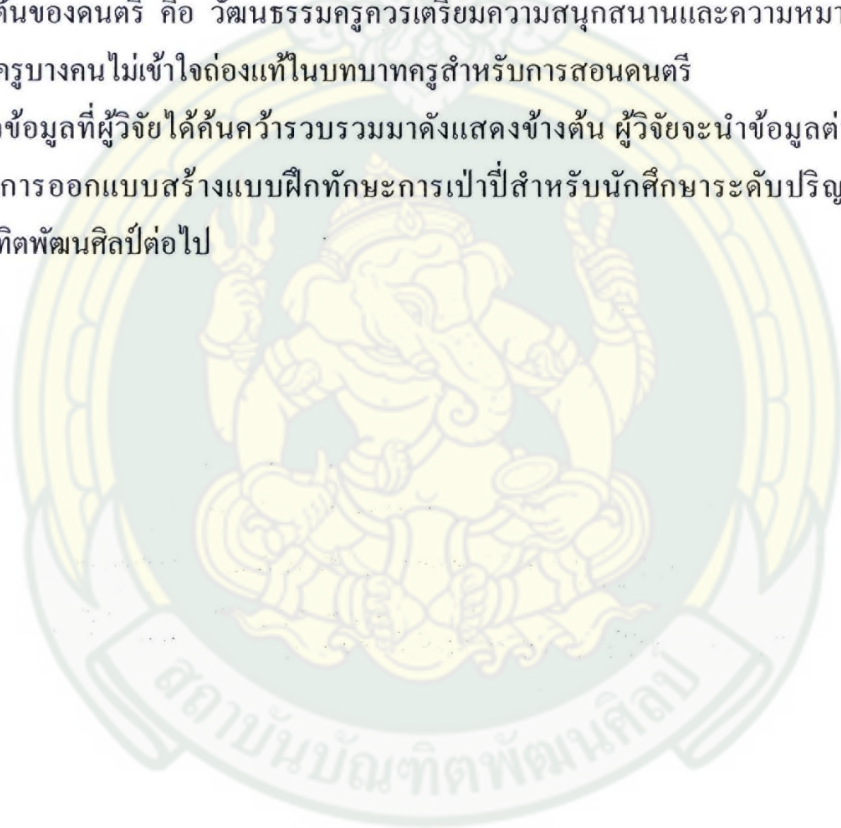
โอเทโร (Otero. 2002 : 4103-A) ได้ศึกษากลุ่มมือการเป่าแตรเบื้องต้น ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีการเรียนรู้ดนตรีของ เอ็ดวิน กอร์ดอน พบว่าการเรียนเป่าแตรควรเริ่มเรียนตั้งแต่การวางท่าทางการหายใจ การเปล่งลมหายใจ การออกเสียงระดับสูงต่ำ และคุณภาพของเสียงการที่ผู้เรียนจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีมากขึ้น ต้องมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. หนังสือเรียน ซึ่งจะมีเนื้อหาที่สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การจัดระดับเสียงดนตรีในบทเพลง ตารางตัวโน้ต และโน้ตต่างๆ ที่มีอยู่ในเพลง
2. กลุ่มมือครู ซึ่งเป็นหนังสืออ้างอิงสำหรับผู้สอน มีเนื้อหาเป็นข้อมูลและข้อเสนอแนะการใช้ยุทธวิธีในการสอน

3. เสียงเพลงที่จะให้ผู้เรียนฟัง ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบแผ่นดิสก์ หรือเทป คลาสเซต ทั้ง 3 ส่วนนี้ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คลิงเกอร์ (Klinger. 1996 : 1987-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาวัฒนธรรมและการศึกษาดนตรี ของครูผู้สอนดนตรีจากวัฒนธรรมต่างๆ ในระดับประถมศึกษาจนกลายเป็นข้อวิจารณ์ของครูผู้สอนวัฒนธรรมอื่นๆ จุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของดนตรีโลกจากวัฒนธรรม การศึกษาทำโดยการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นสื่ออยู่เป็นระยะ เวลา 3 ปี ใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งสองโครงการ ระบบวัฒนธรรมที่หลากหลายในหลักสูตร คือ การทดสอบ ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการสอนได้อธิบายอย่างเปิดเผยในชั้นเรียนระดับประถม พบว่า ครูออกแบบหลักสูตรการศึกษาดนตรีจากวัฒนธรรมต่างๆ ครูได้เลือกเรียนจุดเริ่มต้นของดนตรี คือ วัฒนธรรมครูควรเตรียมความสนุกสนานและความหมายที่สมบูรณ์สำหรับเด็ก ครูบางคนไม่เข้าใจต้องแก้ไขบทบาทครูสำหรับการสอนดนตรี

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมมาดังแสดงข้างต้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลต่างๆ มาเป็นแนวทางในการออกแบบสร้างแบบฝึกทักษะการเป่าปี่สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลง ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 นำเสนอโครงการวิจัย

หลังจากผู้วิจัยได้ประเด็นและแนวคิดในการสร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลง ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการวิจัยตามรูปแบบการขอทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จากนั้นนำเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติให้ดำเนินการวิจัยต่อไป

3.2 ศึกษาข้อมูลสร้างแบบฝึกปี่ใน

ก่อนที่ผู้วิจัยจะสร้างแบบฝึกปี่ใน ผู้วิจัยต้องศึกษาข้อมูลอันเป็นบริบทของปี่ใน อาทิ ลักษณะ องค์ประกอบ ช่วงเสียง โดยการค้นคว้าข้อมูลจากตำรา การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเครื่องเป่าของไทย ศึกษารูปแบบของแบบฝึกทักษะด้านดนตรี วิเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูลจัดเป็นหมวดหมู่

3.3 ดำเนินการเรียบเรียงสร้างแบบฝึกทักษะ

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ สร้างแบบฝึกทักษะการเป่าปี่ใน ตามลำดับขั้นโดยพิจารณาจากง่าย หรือมีความซับซ้อนน้อย ไปหาขั้นยากหรือความซับซ้อนมาก และบันทึกโน้ตตามขั้นตอน

3.4 ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง

เมื่อได้แบบฝึกทักษะในระดับชั้นต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยนำแบบฝึกทักษะที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ คนตรีไทย สาขาเครื่องเป่า ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติใบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง รับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมตามลำดับทักษะที่นักศึกษาควร ได้รับการฝึกฝนโดยผ่านแบบฝึกทักษะนี้

3.5 นำแบบฝึกทักษะไปใช้จริง

เมื่อได้รูปแบบของแบบฝึกทักษะที่สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยจะนำแบบฝึกทักษะที่เรียบเรียง ดังกล่าวไปทดสอบใช้กับนักศึกษาสาขาวิชาเอกปี ทุกชั้นปีเพื่อให้นักศึกษาฝึกก่อนการเรียนเพลงใน หลักสูตร แล้วทำการสำรวจความก้าวหน้าของทักษะทั้งก่อน และหลังใช้แบบฝึกทักษะ

3.6 สรุปผลงานวิจัย

สรุปผลและประเมินผลโครงการตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานที่วางไว้ จัดพิมพ์รูปเล่ม นำเสนอผลการวิจัย เพื่อเผยแพร่ต่อไป

3.7 รายละเอียดขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยวางแผนการดำเนินการวิจัย ดังแสดงตามตารางด้านล่างนี้ ตั้งแต่ช่วงเดือนมิถุนายน – กันยายน 2555

แผนการดำเนินงาน	ระยะเวลา											
	2554			2555								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
ขั้นตอนที่ 1 เสนอ									↔			

จากการนำเสนอข้อมูลในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางและแผนการดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างแบบฝึกการเป่าปี่ในสำหรับใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ดังจะนำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 4

การสร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์
ไทยศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการคิดคำนวณทางปี่ใน เพื่อใช้พัฒนาทักษะการบรรเลงออกเป็นจำนวน
กลอนต่างๆ ออกเป็นดังนี้

4.1 แบบฝึกการเป่าตอดล้น

การเป่าตอดล้น เป็นการเป่าโดยเอาส่วนใกล้ปลายลิ้นแต่ละลิ้นปี่แล้วปล่อยลิ้น พร้อมกับดัน
ลมออกแต่ละปล่อยๆ สลับกันให้เกิดเป็นช่วงๆ ยกเว้นเสียงแหบการฝึกขั้นนี้เป็นขั้นพื้นฐานที่ผู้เรียน
ทุกคนจะต้องผ่านกระบวนการฝึก แต่มีได้หมายรวมว่าผู้เรียนจะปฏิบัติได้ทุกคน ซึ่งผู้เรียนจะต้อง
อาศัยความเข้าใจ และขยันฝึกซ้อม จึงจะเกิดผลและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การเรียนรู้มีความ
ถูกต้องสมบูรณ์ ตามกระบวนการเรียนปี่ ผู้วิจัยจึงได้คิดแบบฝึกการตอดล้นมาใช้ดังนี้

แบบฝึกหัดที่ 1 การเป่าตอด

1.1 แบบฝึกการเป่าตอดล้นเสียงเดียว

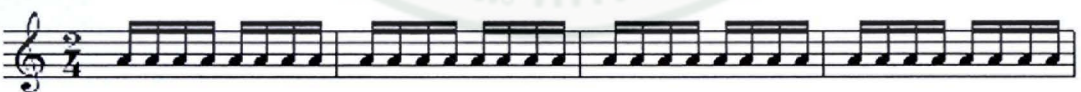
การฝึกตอด 1 พยางค์

การฝึกตอด 2 พยางค์

การฝึกตอด 4 พยางค์

1.2 แบบฝึกการเป่าตอดล้น(ตอ ลี้อด ตอ)

ฝึกเป่าตอดล้น โดยเป่าจังหวะซ้ำเพื่อเน้นฝึกความชัดของเสียง

ฝึกเป่าตอดลิ้นโดยเป่าจังหวะเร็ว เพื่อเป็นการฝึกความคล่องการเคลื่อนไหวของลิ้น และความชัดของเสียง

1.3 แบบฝึกการเป่าตอดสะบัด

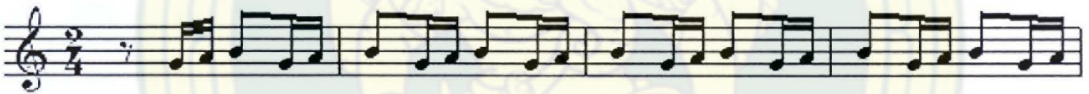
เพื่อเป็นการฝึกตอดลิ้น โดยการเคลื่อนที่ของตัวโน้ต จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

1) ฝึกเป่าตอดจังหวะช้า เพื่อเน้นความชัดของเสียง

2) ฝึกเป่าตอดจังหวะเร็ว เป็นการฝึกความคล่อง การเคลื่อนไหวของลิ้น และความชัดของเสียง

สำนวนที่ 1

สำนวนที่ 2

1.4 แบบฝึกการเป่าตอดลิ้นเป็นสำนวนกลอนต่างๆ

โดยเริ่มฝึกเป่าจากจังหวะช้าเพื่อเน้นการควบคุมเสียงให้ชัดเจน และควบคุมจังหวะช่องไฟให้เท่าเทียมกัน ซึ่งการเป่านี้จะมีลักษณะเสียงที่3 ระดับ คือ เสียงแหบที่ไม่ต้องใช้ลิ้นตอดเสียงกลาง และเสียงค้อม

สำนวนที่ 1

ส่วนที่ 2

ส่วนที่ 3

ส่วนที่ 4

ส่วนที่ 5

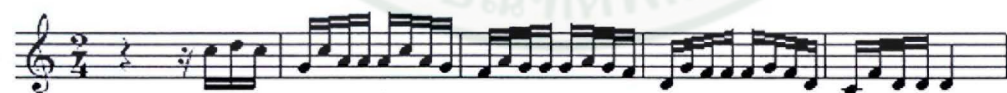
ส่วนที่ 6

ส่วนที่ 7

ส่วนที่ 8

4.2 แบบฝึกการเป่าตอกลม

การตอกลม คือ การเป่าให้เสียงมีความชัดเจนเป็นช่วงๆคล้ายวิธีการตอกลืนโดยวิธีบังคับเสียงด้วยลมในลักษณะกักลมไว้และดันลมให้ออกมาเป็นช่วงๆ การฝึกขั้นนี้ ผู้ฝึกจะต้องผ่านขั้นตอกลืนมาก่อนแล้ว ถึงจะฝึกตอกลมได้ หากผู้เรียนไม่สามารถตอกลืนได้ก่อน จะส่งผลเสียต่อการฝึกตอกลืน เพราะการตอกลมจะทำได้ง่ายกว่า แต่โอกาสในการใช้จะพบได้น้อยกว่าตอกลืน ซึ่งผู้เรียนจะต้องอาศัยความเข้าใจ และการขยันฝึกซ้อม จึงจะเกิดผลและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การเรียนมีความถูกต้องสมบูรณ์ ตามกระบวนการเรียนปี ผู้วิจัยจึงได้คิดแบบฝึกการตอกลมมาใช้ดังนี้

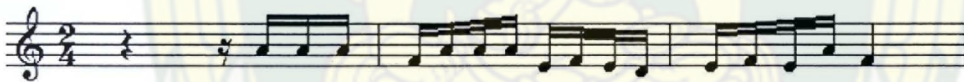
สำนวนที่ 1

สำนวนที่ 2

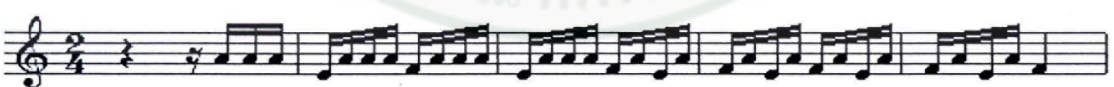
สำนวนที่ 3

สำนวนที่ 4

สำนวนที่ 5

4.3 แบบฝึกการเป่าเสียงแหบ

การฝึกเป่าเสียงแหบหรือเสียงสูงนั้นมักจะเป็นปัญหาที่พบบ่อยในตัวผู้เรียนซึ่งมีผลสืบเนื่องกันในหลายๆด้าน เช่น ปี่ที่ไม่ได้มาตรฐาน ล้นปี่ที่ไม่ได้คุณภาพ หรือการที่ประสาทหูผู้เรียนไม่สามารถจดจำระดับเสียงต่างๆได้ ซึ่งทุกอย่างจะส่งผลเสียต่อการเรียนปี ใน การฝึกเป่าเสียงแหบนั่น จึงเป็นการช่วยพัฒนาตัวผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เน้นการฝึกเป่าเสียงแหบในลักษณะสำนวนกลอนต่างๆ

3.1 ส่วนกลอนทางเก็บ ที่ใช้เสียงแหบและเสียงกลางผสมกัน

สำนวนที่ 1

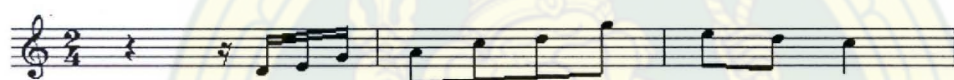
สำนวนที่ 2

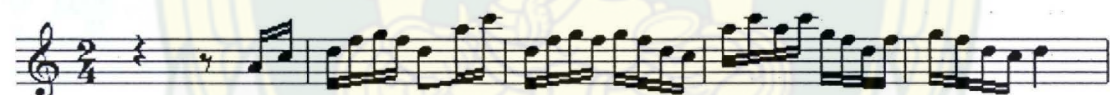
สำนวนที่ 3

สำนวนที่ 4

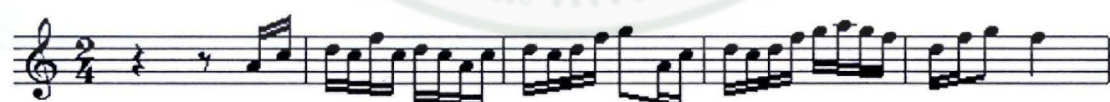
สำนวนที่ 5

สำนวนที่ 6

สำนวนที่ 7

สำนวนที่ 8

สำนวนที่ 9

สำนวนที่ 10

3.1 สำนวนกลอนทางหวาน

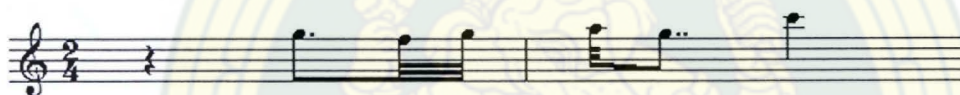
สำนวนที่ 1

สำนวนที่ 2

สำนวนที่ 3

สำนวนที่ 4

สำนวนที่ 5

4.4 แบบฝึกการตีนิ้ว

การตีนิ้ว คือการทำเสียงให้สั้นสะเทือนถี่ๆ 2 ครั้ง โดยมากจะตีนิ้วที่เสียง “ ที ” (ระดับเสียงกลาง) เสียง “ ร ” การฝึกเป่าสำนวนกลอนที่มุ่งใช้กลวิธีการตีนิ้วนี้ จะช่วยฝึกทักษะผู้เรียน ให้นั่นฝึกการตีนิ้วเป็นสำคัญ โดยมีแบบฝึกดังนี้

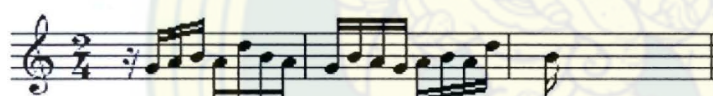
สำนวนที่ 1

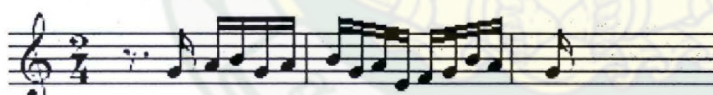
สำนวนที่ 2

สำนวนที่ 3

สำนวนที่ 4

สำนวนที่ 5

สำนวนที่ 6

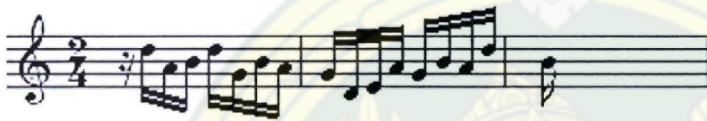
สำนวนที่ 7

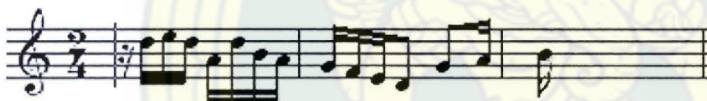
สำนวนที่ 8

สำนวนที่ 9

สำนวนที่ 10

4.5 แบบฝึกการเป่าลัดจังหวะ

การเป่าลัดจังหวะ เป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้กับการเป่าปี่ ซึ่งเสียงลูกตก จะตกหลังจังหวะถึง เมื่อ นำมากลวิธีนี้มาใช้บรรเลงกับปี่แล้วจะทำให้เกิดสำนวนทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ หากผู้เรียนไม่มีความแม่นยำในเรื่องของจังหวะถึง ก็จะไม่สามารถใช้กลวิธีการเป่าลัดจังหวะได้ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้คิด สำนวนกลอนปี่ที่จะเน้นการฝึกกลวิธีการเป่าลัดจังหวะในรูปแบบสำนวนต่างๆดังนี้

สำนวนที่ 1

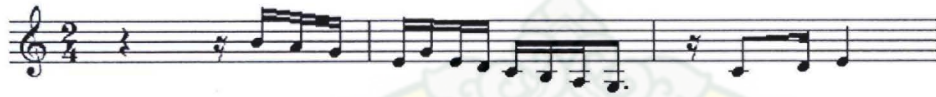
สำนวนที่ 2

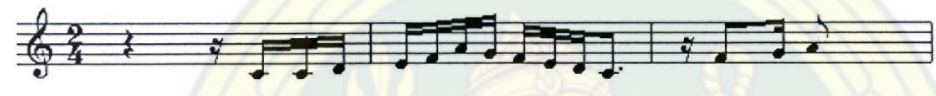
สำนวนที่ 3

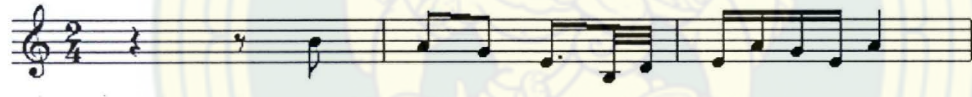
สำนวนที่ 4

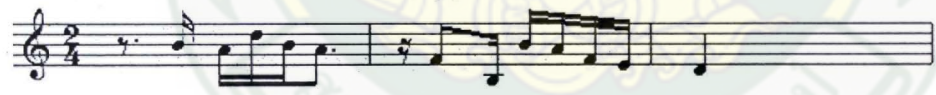
สำนวนที่ 5

สำนวนที่ 6

สำนวนที่ 7

สำนวนที่ 7

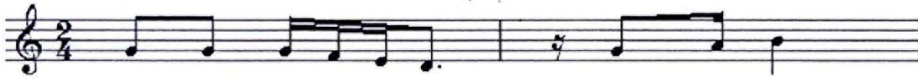
สำนวนที่ 8

สำนวนที่ 9

สำนวนที่ 10

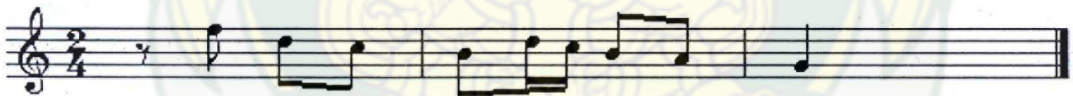
4.6 แบบฝึกการเป่าสำนวน เพลงสำเนียงมอญ

การฝึกเพลงกลุ่มเสียงมอญจะช่วยฝึกการควบคุมลมระหว่างเสียงแหลมและเสียงกลาง คือเสียงที และเสียงโด ซึ่งผู้เรียนมักจะเป่าเพี้ยนสูง ผู้วิจัยจึงได้นำสำนวนต่าง ๆ มาใช้เป็นแบบฝึกการพัฒนาผู้เรียนดังนี้

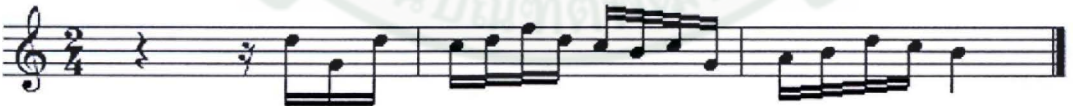
สำนวนที่ 1

สำนวนที่ 2

สำนวนที่ 3

สำนวนที่ 4

สำนวนที่ 5

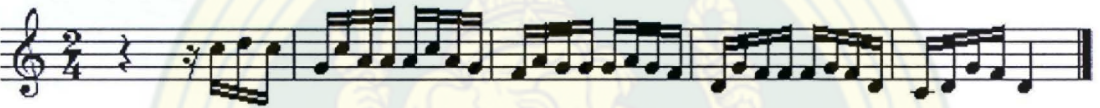
สำนวนที่ 6

สำนวนที่ 7

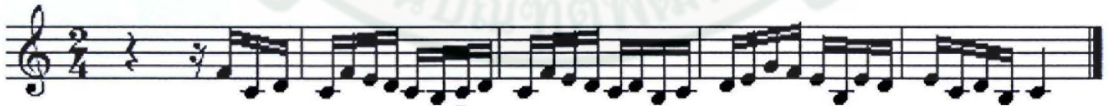
สำนวนที่ 8

4.7 แบบฝึกสำนวนลูกโยน

การฝึกเป่าสำนวนลูกโยนช่วยพัฒนาทักษะการบรรเลงประเภทเพลงเรื่องต่างๆ และฝึกการใช้
สำนวนเสียงลูกตกต่างๆที่พบในเพลงเรื่อง

1. เสียง โด

2. เสียง เร

3. เสียง มี

4. เสียง ซอล

5. เสียง ลา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกปี่ใน เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษา สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา ทดลองใช้และพัฒนาแบบฝึกปี่ในให้สมบูรณ์ สามารถพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยต้องศึกษาข้อมูลอันเป็นบริบทของปี่ใน โดยการค้นคว้าข้อมูลจากตำรา การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเครื่องเป่าของไทย ศึกษารูปแบบของแบบฝึกทักษะด้านดนตรี วิเคราะห์ เรียบเรียง ข้อมูลจัดเป็นหมวดหมู่ แล้วจึงสร้างแบบฝึกทักษะการเป่าปี่ใน ตามลำดับขั้นโดยพิจารณาจากง่าย หรือมีความซับซ้อนน้อย ไปหาขั้นยากดังนี้

1. แบบฝึกการเป่าดอกลิ้น

การเป่าดอกลิ้น เป็นการเป่าโดยเอาส่วนใกล้ปลายลิ้นแตะลิ้นปี่แล้วปล่อยลิ้น พร้อมกับดันลมออกและปล่อยๆ สลับกันให้เกิดเป็นช่วงๆ ยกเว้นเสียงแหบ การฝึกขั้นนี้เป็นการฝึกขั้นพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องปฏิบัติได้

1. ฝึกดอกลิ้นเสียงเดียว

- 1.1 ฝึกดอกลิ้น 1 พยางค์
- 1.2 ฝึกดอกลิ้น 2 พยางค์
- 1.3 ฝึกดอกลิ้น 3 พยางค์
- 1.4 ฝึกดอกลิ้น 4 พยางค์

2. ฝึกการเป่าดอกลิ้นเป็นจังหวะ

2.2 การเป่าดอด (ดอ ลีอด ดอ)

- 1) ฝึกเป่าดอจังหวะช้า เพื่อเน้นความชัดเจนของเสียง
- 2) ฝึกเป่าจังหวะเร็วเพื่อเป็นการฝึกความคล่อง การเคลื่อนไหวของลิ้น และความชัดของเสียง

2.2 การเป่าตอดสะบัด

- 1) เป่าตอดสะบัดขึ้น โดยเริ่มจากฝึกเป่าจังหวะช้า โดยเน้นเสียงที่คมชัด
- 2) เป่าตอดสะบัดขึ้น โดยเริ่มจากฝึกเป่าจากจังหวะช้าไปหาจังหวะเร็ว โดยเน้นคุณภาพเสียงที่คมชัด และฝึกความคล่องของลิ้น
- 3) เป่าตอดสะบัดขึ้น ในแบบฝึกนี้จะเพิ่มโน้ตอีก 2 ตัวใน 1 ห้องเพลง โดยเริ่มฝึกเป่าให้จังหวะกระชับ เน้นเสียงที่คมชัด ควบคุมจังหวะช่องไฟให้เท่าเทียมกัน
- 4) เป่าตอดสะบัดลง โดยเริ่มฝึกเป่าจากจังหวะช้า เน้นการควบคุมเสียงที่ชัดเจน ควบคุมจังหวะช่องไฟให้เท่าเทียมกัน ซึ่งการเป่านี้จะมีลักษณะเสียงที่ผสมกันคือ เสียงแหบที่ไม่ต้องใช้ลิ้นตอด เสียงคี่ที่ต้องใช้ลิ้นตอด
- 5) เป่าตอดเป็นสำนวน โดยเริ่มฝึกเป่าให้จังหวะช้า เน้นการควบคุมเสียงที่ชัดเจน ควบคุมจังหวะช่องไฟให้เท่าเทียมกัน ซึ่งการเป่านี้จะมีลักษณะเสียงที่ผสมกันคือ เสียงแหบที่ไม่ต้องใช้ลิ้นตอด เสียงคี่ที่ต้องใช้ลิ้นตอด

2. แบบฝึกการเป่าตอดลม

การตอดลม คือ การเป่าให้เสียงมีความชัดเจนเป็นช่วงๆคล้ายวิธีการตอดลิ้นโดยวิธีบังคับเสียงด้วยลมในลักษณะกักลมไว้และดันลมให้ออกมาเป็นช่วงๆ การฝึกขั้นนี้ ผู้ฝึกจะต้องเป่าตอดลิ้นได้แล้ว จึงสามารถที่จะฝึกตอดลมได้ หากผู้เรียนไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าว จะส่งผลให้ไม่สามารถฝึกตอดลิ้นได้

3. แบบฝึกการเป่าเสียงแหบ

การฝึกเป่าเสียงแหบหรือเสียงสูงนั้นมักจะเป็นปัญหาที่พบบ่อยในตัวผู้เรียนซึ่งมีผลสืบเนื่องกันในหลายๆด้าน เช่น ปี่ที่ไม่ได้มาตรฐาน ลิ้นปี่ที่ไม่ได้คุณภาพ หรือการที่ประสาทหูผู้เรียนไม่สามารถจดจำระดับเสียงได้ จะส่งผลเสียต่อการเรียนปี่เป็นอย่างยิ่ง การฝึกเป่าเสียงแหบนั้นจึงเป็นแบบฝึกที่จะช่วยพัฒนาตัวผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

4. แบบฝึกการตีนิ้ว

การตีนิ้ว คือการทำเสียงให้สั้นสะท้อนถี่ๆ 2 ครั้ง โดยมากจะตีนิ้วที่เสียง “ ที ” (ระดับเสียงกลาง) เสียง “ ร ” การฝึกเป่าสำนวนที่มุ่งใช้กลวิธีการตีนิ้วนี้ จะช่วยฝึกทักษะการตีนิ้ว และฝึกความคล่องของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

5. ฝึกการเป่าลัดจังหวะ

การเป่าลัดจังหวะ เป็นกลวิธีการเป่าปี่ ที่มีจังหวะตกหลังจังหวะถึง และเมื่อนำมาใช้บรรเลงกับเครื่องมือนเป่าแล้วจะทำให้เกิดสำนวนที่เป็นเอกลักษณ์ แบบฝึกนี้จะช่วยฝึกการพัฒนาแนวจังหวะของผู้เรียน ได้ดียิ่งขึ้น

6. แบบฝึกการเป่าสำนวน เพลงสำเนียงมอญ

การฝึกเพลงกลุ่มเสียงมอญจะช่วยฝึกการควบคุมลมระหว่างเสียงแหบและเสียงกลาง ซึ่งผู้เรียนมักจะเป่าเพี้ยนสูง ผู้วิจัยจึงได้นำสำนวนต่างๆมาใช้เป็นแบบฝึกการพัฒนาผู้เรียน

7. แบบฝึกสำนวนลูกโยน

การฝึกเป่าสำนวนลูกโยน ช่วยพัฒนาทักษะการบรรเลงประเภทเพลงเรื่องต่างๆ และฝึกการใช้สำนวนเสียงลูกตกต่างๆที่พบในเพลงเรื่อง

5.2 อภิปรายผล

ผลจากการทดลองใช้แบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา พบว่าแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนมีทักษะที่ดียิ่งขึ้นและส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตัวเองได้ตามลำดับขั้น โดยผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ มีความคล่องแคล่วในการปฏิบัติกลวิธีการบรรเลง สำนวนกลอน และส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการต่อเพลงได้ดียิ่งขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกปี่โน เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา สามารถพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนมีทักษะที่ดียิ่งขึ้นและส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตัวเองได้ตามลำดับขั้น โดยผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ มีความคล่องแคล่วในการปฏิบัติกลวิธีการบรรเลง การปฏิบัติสำนวนกลอน และส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการต่อเพลงได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้อาจารย์ผู้สอนควรให้ความสำคัญต่อการสร้างแบบฝึกทักษะการบรรเลงดนตรีเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับเครื่องมืออื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาคผนวก

ขั้นตอนที่ ๑ เสนอหัวข้อในการจัดทำงานวิจัย

ขั้นตอนที่ ๒ อนุมัติหลักการและอนุมัติดำเนินงานตามโครงการเสนองานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

พัฒนศิลป์

ขั้นตอนที่ ๓ ดำเนินการตามแผนโครงการ

ขั้นตอนที่ ๔ สรุปและประมวลผลงานวิจัย

ขั้นตอนที่ ๕ นำเสนองานวิจัย

๗. ระยะเวลาและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการ (โดยละเอียด)

ระยะเวลาดำเนินงานเดือนตุลาคม ๒๕๕๔ - สิงหาคม ๒๕๕๕ มีแผนการดำเนินงานดังนี้

แผนการดำเนินงาน	ระยะเวลา											
	๒๕๕๔			๒๕๕๕								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
ขั้นตอนที่ 1 เสนอหัวข้อในการจัดทำงานวิจัย							↔					
ขั้นตอนที่ 2 อนุมัติหลักการและอนุมัติดำเนินงานตามโครงการเสนองานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์							↔					
ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการตามแผนโครงการ								↔				
ขั้นตอนที่ 4 สรุปและประมวลผลงานวิจัย										↔		
ขั้นตอนที่ 5 นำเสนองานวิจัย											↔	

๘. งบประมาณ เบิกจากงบรายจ่ายอื่นๆ ปี ๒๕๕๕ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ประมาณการค่าใช้จ่ายอย่างละเอียด)

งบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ -บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) มีรายละเอียดค่าใช้จ่ายดังนี้

1) ค่าใช้สอย = ๙๖,๐๐๐ บาท

2) ค่าวัสดุ = ๔,๐๐๐ บาท

๙. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. คณะวิชามี “แบบฝึกปี่ใน” เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา
๒. นักศึกษามีทักษะด้านการปฏิบัติดนตรีไทยดียิ่งขึ้น

๑๐. เอกสารอ้างอิง (Reference)

หนังสือเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย สำนักงานกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
หนังสือความรู้ทั่วไปด้านดนตรีไทย อาจารย์มนตรี ตราโมท

๑๑. ประวัติและผลงานวิชาการ (Curriculum vitae) ของหัวหน้าโครงการและผู้วิจัย
ที่อยู่และสถานที่ติดต่อ

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นายศรายุทธ หอมเย็น
(ภาษาอังกฤษ) Mr. SARAYUDH HOMYEN

เพศ ชาย สถานะทางการสมรส โสด

วัน เดือน ปีเกิด ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๕ อายุ ๔๐ ปี

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์

ที่อยู่และสถานที่ติดต่อ

(ที่อยู่ทำงาน) ๒ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร

จังหวัด กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๔ ๔๗๐๔ โทรสาร ๐-๒๒๒๔ ๔๗๐๔

(ที่บ้าน) ๒๗/๑๐ หมู่ ๔ ต.บางคูรัด อ.บางบัวทอง

จังหวัด นนทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๑๑๑๑๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

E-mail Address sayu03@hotmail.com โทรศัพท์มือถือ ๐๘๑ ๒๖๗๓๑๕๖

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรีสาขา ดนตรีไทย สถาบัน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปีที่สำเร็จ ๒๕๓๗ คะแนนเฉลี่ยสะสม ๒.๗๕

ปริญญาโทสาขา วัฒนธรรมการดนตรี สถาบัน มหาวิทยาลัยมหิดล

ปีที่สำเร็จ ๒๕๔๕ คะแนนเฉลี่ยสะสม ๓.๕๐

ปริญญาเอกสาขา.....สถาบัน.....

ปีที่สำเร็จ.....คะแนนเฉลี่ยสะสม.....

หัวข้อวิทยานิพนธ์ คลังข้อมูลดนตรีไทยอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร

อื่นๆ (ระบุ).....

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (ตอบได้มากกว่า๑สาขา)

รางวัลที่เคยได้รับ (ด้านวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย)

ท่านมีเวลาในการทำวิจัยประมาณสัปดาห์ละ ๕ ชั่วโมง

เมื่อท่านดำเนินการการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องส่งงานวิจัยรูปแบบฉบับสมบูรณ์มายังสถาบันฯ จำนวน ๑๐ ชุด เพื่อส่งเข้าคณะกรรมการตรวจสอบงานวิจัย ถ้ามีข้อบกพร่อง จะต้องดำเนินการตามมติ คณะกรรมการตรวจสอบงานวิจัย และพิมพ์ใบแทรก และลิขสิทธิ์เป็นของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวง วัฒนธรรม

ผู้บริหารสถานศึกษา/หน่วยงาน ของผู้วิจัยเป็นผู้รับรองว่า ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้บรรลุตาม เป้าหมายที่เสนอขอทุนการวิจัย

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ข้อความข้างต้นเป็นความจริงทุกประการและยอมรับผลการตัดสินของสถาบันบัณฑิต พัฒนศิลป์ ถือเป็นข้อยุติ

ลงชื่อ.....หัวหน้าโครงการ/ผู้ขอรับทุน

(นายศรายุทธ หอมเย็น)

วันที่ ๒๕ พค ๒๕๕๕

พอร์ม วจ 3
00002

สัญญาวิทยารับทุนวิจัยและงานสร้างสรรค์ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สัญญาเลขที่ 2/2555

ทำที่..... คณะศิลปศึกษา

วันที่ 16 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2555

สัญญานี้ทำขึ้นระหว่างสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หรือผู้ปฏิบัติ
ราชการแทนอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งต่อไปสัญญานี้เรียกว่า "ผู้ให้ทุน" ฝ่ายหนึ่งกับ

นาย/นาง/นางสาว..... ครายุทธ..... นามสกุล..... หอมเย็น.....
ตำแหน่ง..... อาจารย์.....สังกัด..... คณะศิลปศึกษา..... บัณฑิต
ประจำตัวข้าราชการ/พนักงานราชการ/พนักงานมหาวิทยาลัย เลขที่..... 70/2554..... บัณฑิต
หมดอายุ..... 26 เมษายน 2560 บ้านเลขที่..... 27/10 หมู่ที่..... 4..... ตรอก/ซอย.....
ถนน..... ตำบล/แขวง..... บางคูรัด..... อำเภอ/เขต.....
บางบัวทอง..... จังหวัด..... นนทบุรี..... หมายเลขโทรศัพท์.....
ซึ่งต่อไปสัญญานี้เรียกว่า "ผู้รับทุน" อีกฝ่ายหนึ่ง

คู่สัญญาดกกลงกันต่อไปนี้

ข้อ 1 ผู้ให้ทุนตกลงจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัยและงานสร้างสรรค์ ประจำปีงบประมาณ 2555.....
จำนวน..... 40,000..... บาท (..... สี่หมื่นบาทถ้วน.....)
ให้แก่ผู้รับทุนเพื่อการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ เรื่อง
(ภาษาไทย)..... การสร้างแบบฝึกปี่ในเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา.....
(ภาษาอังกฤษ)..... Construction of Pi-nai' s exercise for training in the skill
of Thai Music Education' s student.....

กำหนดให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่..... 30 กันยายน 2555.....

ข้อ 2 การเบิกจ่ายเงินสนับสนุนการวิจัยและงานสร้างสรรค์ ให้ผู้รับทุนเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายตามแผนงาน
โครงการวิจัยที่ได้รับอนุมัติ ดังนี้

2.1 เมื่อผู้รับทุนทำสัญญาขอรับทุนกับผู้ให้ทุนแล้ว ผู้ให้ทุนจะอนุมัติให้เบิกจ่ายเงินเป็น 3 งวด

งวดที่ 1 เมื่อผู้รับทุนลงนามทำสัญญาเสนอหัวข้อการวิจัยและงานสร้างสรรค์ผ่าน ให้เบิกจ่ายได้
30% ของโครงการ เป็นเงิน..... 12,000..... บาท (..... หนึ่งหมื่นสองพันบาทถ้วน.....)

-2-

งวดที่ 2 เมื่อผู้รับทุนรายงานความคืบหน้าโครงการระหว่างการดำเนินการตามแบบฟอร์มการรายงาน ให้เบิกจ่ายได้ 40% ของโครงการ เป็นเงิน.....16,000.....บาท (.....หนึ่งหมื่นหกพันบาทถ้วน.....)

งวดที่ 3 เมื่อผู้รับทุนได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการวิจัยและงานสร้างสรรค์ พร้อมแผ่น CD ให้เบิกจ่ายได้ 30% เป็นเงิน.....12,000.....บาท (.....หนึ่งหมื่นสองพันบาทถ้วน.....)

2.2 ผู้รับทุนจะต้องรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัยและงานสร้างสรรค์ก่อนมีการเบิกจ่ายงบประมาณครั้งต่อไปทุกครั้ง

2.3 เมื่อผู้รับทุนส่งรายงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์ จะต้องนำส่งแบบรายงานการใช้จ่ายและหลักฐานการเบิกจ่ายเงินทั้งโครงการให้ผู้ให้ทุนทราบด้วย

ข้อ 3 ผู้รับทุนทราบและเข้าใจประกาศการให้ทุน ขณะที่ทำสัญญานี้โดยตลอดแล้ว โดยผู้รับทุนขอผูกพันยินยอมปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

ข้อ 4 ผู้รับทุนต้องดำเนินการวิจัยและงานสร้างสรรค์ด้วยความวิริยะอุตสาหะให้สำเร็จ ได้ผลสมความมุ่งหมายของผู้ให้ทุน หากเกิดอุปสรรคไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยประการใดก็ดี หรือไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในโครงการ ผู้รับทุนต้องรายงานแล้วแจ้งเหตุผลให้ผู้ให้ทุนทราบเพื่อพิจารณาโดยทันที

ข้อ 5 ผู้รับทุนยินยอมให้คณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่สถาบันฯ แต่งตั้งตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการ

ข้อ 6 เมื่อผู้รับทุนนำผลการวิจัยและงานสร้างสรรค์ดังกล่าวไปลงพิมพ์เผยแพร่ ผู้รับทุนต้องลงข้อความแสดงกิตติกรรมประกาศ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ให้ทุนนี้และต้องส่งสำเนาวารสารนั้นให้ผู้ให้ทุนจำนวน 5 ชุด

ข้อ 7 สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัยและงานสร้างสรรค์นี้ เป็นสิทธิร่วมกันของผู้ให้ทุนและผู้รับทุน และคณะนักวิจัยและงานสร้างสรรค์ ทั้งนี้ การบริหารจัดการและการจัดสรรผลประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญานี้เกิดจากผลงานวิจัยและสร้างสรรค์ให้เป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่สถาบันกำหนด

ข้อ 8 หากผู้รับทุนผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใด ผู้รับทุนยินยอมให้ผู้ให้ทุนเรียกเงินทุนที่ผู้รับทุนได้รับไปแล้วคืนทั้งหมดภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันผิดสัญญา หากไม่ชำระคืน ผู้รับทุนยินยอมให้ทางสถาบันฯ หักเงินเดือน ค่าจ้าง หรือเงินอื่น ๆ ได้

ฟอร์ม วจ.3

-3-

หนังสือสัญญานี้ทำขึ้น 2 ฉบับ มีข้อความตรงกัน ผู้ให้ทุนถือไว้ 1 ฉบับ ผู้รับทุนถือไว้ 1 ฉบับ คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญาโดยตลอดแล้ว จึงลงลายมือไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ.....ผู้ให้ทุน ลงชื่อ.....ผู้รับทุน
(นางพิมพ์ภัทร ฅมรัชส์ัตว์) (นายศรายุทธ หอมเย็น)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ลงชื่อ.....พยานฝ่ายให้ทุน ลงชื่อ.....พยานฝ่ายรับทุน
(นายวิชาญ สิทธิพงษ์) (นางสาวกมลวรรณ งามสง่า)